

DE LES ELECCIONS DEL 16 DE FEBRER DEL 1936 A L'ENTRADA DELS "NACIONALS". NOTÍCIES DE LES ACTES MUNICIPALS DE VILA-RODONA

Josep Santesmases i Ollé

Aquest article està basat en una font documental: les actes municipals, complementada amb algunes notícies procedents de la premsa val·lenca, referències bibliogràfiques i poca cosa més. A les actes s'escriuria d'aquells assumptes tractats de manera formal en les corresponents sessions. Ni molt menys es va escriure de tot el que va passar en aquest període tan important de la història contemporània. La major part dels fets més significatius, més contundents, a nivell local, no hi són reflectits. La part més important de les actes la conformen els aspectes administratius i de gestió que no deixen de fer-se presents fins a l'última de les actes del període republicà, celebrada el 28 de desembre de 1938. Per tant, cal que remarcuem que en aquest article hi ha aspectes d'aquest període que no hi apareixeran. Sí, però, que podem veure o intuir la problemàtica que generà el període, els canvis que comportà i la gent que va liderar el municipi.

Fins el 16 de febrer de 1936, data de les eleccions a Corts que va guanyar el Front d'Esquerres, l'Ajuntament vila-rodoní estava format per l'alcalde Antoni Oliva Casabona i els regidors Pelegrí Galofré Soler, Josep Roig Benach, Paulí Vidal Grogués, Josep Grogués Miquel i Josep Güell Esbert. Aquest Ajuntament es va constituir el 12 de maig de 1935 en virtut de l'ordre del "Governador General interí de Catalunya, President de la Generalitat"¹, en el període que l'Estatut de Catalunya estava suspès després dels fets del 6 d'octubre de 1934.

A Vila-rodonà guanyaren les esquerres amb un percentatge de vots del 61%, pràcticament la mateixa xifra que a Valls.² A la majoria de pobles de la comarca guanyaren

---

¹ En aquells moments ho era Joan Pich i Pon del Partit Radical.

² *Treball*. Valls, 22.2.1936.

les esquerres. Cal remarcar, com a excepcional, la victòria de les dretes a Vilabella per un 70%.³ La victòria de les esquerres del febrer de 1936, va comportar la restitució de l'Ajuntament resultant de les eleccions municipals del 14 de gener de 1934. Aquell consistori estava format per sis membres d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC): Josep Torredemer Parés —que n'era l'alcalde—, Joan Parera Andreu, Pelegrí Domingo Domingo, Josep Armengol Robert, Josep Fàbregas Güell i Josep M. Guinovart Cullaré i dos per part de la minoria de les dretes, Antoni Oliva Casabona del partit Republicà Radical i Pelegrí Galofré Soler de la Lliga Catalana.⁴ Aquests darrers, junt amb altres incorporacions havien format el consistori vila-rodoní durant el període conegut com a Bienni Negre, que va des del 6 d'octubre de 1934 al 16 de febrer de 1936. El 17 de febrer de 1936, l'endemà de les eleccions, a les 10 de la nit, es va reposar l'Ajuntament de 1934. A la primera sessió només hi van concórrer els components pertanyents a l'Esquerra Republicana de Catalunya. Els dos representants de les dretes no assistirien a cap més sessió.

DUES PROPOSTES, DUES IDEOLOGIES, DOS INTERESSOS: LA GUÀRDIA CIVIL I LES ESCOLES

LA CASERNA DE LA GUÀRDIA CIVIL

L'any 1935, l'Ajuntament de Vila-rodon, en les sessions del 20 de juny i del 15 d'agost va acordar demanar a la Generalitat i al ministeri de governació, acollint-se als respectius decrets, una caserna de la guàrdia civil amb la major rapidesa que fos possible, i en el cas que no ho fos demanar el trasllat de la del Pont d'Armentera, argumentant que Vila-rodon era la població més cèntrica i important de la contornada i esmentant finalment que era la que més necessitat en tenia.

Mesos més tard, el 27 de gener de 1936 es va rebre un ofici del tinent de la guàrdia civil de Valls en el qual preguntava a l'Ajuntament si es comprometria a facilitar un edifici per a l'allotjament i caserna de la guàrdia civil, per traslladar-hi els efectius de la del Pont d'Armentera. Les condicions que requerien de l'edifici per a casa/caserna eren les següents:

- 1a. Ben situada.
- 2a. Pavellons per a 7 casats amb 3 dormitoris, menjador, cuina i vàter.
- 3a. Sala per a concentrats i una cambra per al guardaportes.

---

³ La candidatura del Front d'Esquerres a la circumscripció de Tarragona estava formada per Ventura Gassol Rovira, Marcel·lí Domingo Sanjuan, Joan Sentís Nogués, Josep Briansó Salvadó i Amós Ruiz Lecina. La del Front Català d'Ordre la constituïen Ramon Barbat Miracle, Joaquim Bau Nolla, Josep M. Casabó Torras, Josep Mullerat Soldevila i Gaietà Vilella Puig. Barbat era fill de Valls. *La Crònica de Valls*. 8.2.1936.

⁴ Els sis primers havien estat destituïts per la guàrdia civil de Valls el dia 11 d'octubre de 1934. Els dos regidors de dretes van continuar en els seus càrrecs.

4a. Una dependència per a garatge capaç per a dos vehicles i quadra per a dos semovents⁵, telèfons, instal·lació elèctrica, aigua potable, rentadors.

5a. En cas que l'edifici no pogués completar les seves condicions defensives per no estar fora de la població i aïllat haurà de suplir-se amb torretes construïdes en la part superior.⁶

És evident que l'edifici que es demanava per traslladar la guàrdia civil del Pont d'Armentera havia de ser gran, però l'Ajuntament va acordar per unanimitat proporcionar la caserna amb totes les condicions sol·licitades. A aquest efecte es va nomenar Josep Grogués Miquel i Josep Güell Esbert com a integrants de la comissió que havia de trobar la casa adequada. Les eleccions del febrer i el subsegüent retorn a la casa de la vila de l'Ajuntament d'esquerres va comportar la revocació de la decisió de proporcionar la casa/caserna per a la guàrdia civil del Pont d'Armentera. En la sessió del dia 4 de març s'acordava deixar sense efecte la resolució del 28 de gener i comunicar-ho al tinent de la guàrdia civil de Valls.

És evident que darrere de les dues decisions, la de l'Ajuntament de dretes i la del d'esquerres, hi havia un fons ideològic. Però fent només aquesta observació, ens quedàriem molt curts. Darrere les dues postures hi havia una qüestió de lluita social i d'interessos de classe, sobre la qual hi podríem bastir unes contraposicions ideològiques. Per la banda de les dretes era una qüestió pràctica. En el aquell moment estaven en possessió del poder municipal, en una autonomia paralitzada, amb l'estatut suspès i amb uns administradors dependents i nomenats des del govern de dretes de Madrid. Per tant, era l'ocasió propícia per acostar físicament les forces d'ordre als seus interessos anomenats *propietats* i més concretament les parts de les collites. Anys enrere des del 1931 al 1934 havien vist com cada tardor la conflictivitat s'havia apoderat de la població a raó de les negatives dels parcers —rabassaires— de donar les parts als propietaris. La guàrdia civil havia hagut de fer acte de presència en moltes poblacions, de les quals Vila-rodona n'era destacada.⁷ La guàrdia civil era una garantia per a la gent que formaven l'Ajuntament de dretes i que representaven els interessos dels propietaris. La gent de dretes tenien el poder municipal no pas a raó d'una victòria electoral, sinó a partir de les circumstàncies que succeïren a Catalunya des del 6 d'octubre. Tenien el poder en un poble on les majories, en les eleccions, sempre eren per a les esquerres. Per tant, la gent de dretes, davant d'un futur incert, no podien menysprear les disposicions del govern per a obtenir la presència de la guàrdia civil i la seguretat que comportava.

L'Ajuntament d'esquerres ho va tenir clar tot d'una: no volien la caserna i tancaren el tema amb quatre ratlles.

---

⁵ Es referien a animals.

⁶ Acta del 28.2.1936.

⁷ Vaig seguir les notícies que havien sortit a la premsa val·lenca referents al conflicte rabassaire, en el llibre *El cooperativisme agrari a Vila-rodona (1893-1939)*.

UN PROJECTE DE GRUP ESCOLAR

El dia 18 de març, a la quarta sessió, des de la restitució del consistori d'esquerres i a partir d'un decret d'Alcaldia i de l'informe del Consell Local de Primera Ensenyança, l'Ajuntament va acordar tirar endavant la proposta per a la construcció d'una escola. L'acord concret era el següent:⁸

1er. Que es sol·liciti del Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts, la construcció directa per l'Estat d'un edifici amb destí a les Escoles nacionals d'aquesta localitat, el qual cens total de població del Municipi és de 1747 habitants de fet.

2on. Que l'edifici en qüestió hagi d'ésser per una Escola unitària amb tres seccions de nens i tres de nenes.

3er. Que a tal objecte cedeix l'Ajuntament el solar i camp de joc, a elecció de l'Arquitecte escolar del Ministeri, compromentent-se, a més, a realitzar pel seu compte les despeses de moviment de terres i altres obres que exigeixi la bona disposició de dit camp escolar i de l'edifici.

4art. Que així mateix s'obliga a aportar per a la construcció esmentada un 15 per 100 del seu cost total, ingressant aquesta aportació en la Caixa general de Dipòsits, a disposició del senyor Director general, a qui s'enviarà el corresponent resguard, d'acord amb el disposat en l'art. 9è del Decret de 7 de febrer darrer.

5è. Que s'autoritza al Sr. Alcalde per a substanciar l'oportú expedient i dirigir-se a la Superioritat, en súplica de la concessió.

A l'inici del curs escolar 1936-1937 assistien a classe 122 nens i 121 nenes de 6 a 14 anys. En el cas de les nenes cal pensar que 56 procedien del col·legi de les Carmelites que havia estat clausurat a l'inici de la revolució.⁹ Estem parlant d'un projecte que no va reeixir, del que anirem seguint el seu procés fins que es va estroncar. Cal dir que van haver de passar gairebé tres dècades per veure construir unes noves escoles de només dues aules per a nens.

---

⁸ Acta del dia 18.3.1936

⁹ Vegeu GAVALDÀ TORRENTS, Antoni, GAVALDÀ BATALLA, Jordi "L'escola a l'inici de la guerra a poblacions del mig Gaià: Bràfim, Vilabella i Vila-rodona". *La Resclosa*, 4 (2000).

El dia 23 de juliol de 1936 el president Companys i el conseller Ventura Gasol signaren un decret amb un article únic amb el següent redactat: "L'Escola Normal de Mestres i Mestresses de la Generalitat, es fa càrrec de tots els Centres d'Ensenyament confessional a Catalunya, per tal d'habilitar-los per a Escoles del poble".

El dia 20 de març es va presentar l'expedient per a la construcció de les escoles. Sabem que l'alcalde Josep Torredemer Parés¹⁰ i el mestre Àngel Perisé¹¹ es van desplaçar a Barcelona per orientar-se en referència a la construcció del grup escolar i que el 22 d'abril l'arquitecte escolar provincial va anar a Vila-rodona a recollir les dades necessàries i indicar més o menys el lloc on es podria construir.

A meitat d'abril es repensava el projecte a partir d'una reunió del Consell Local de Primera Ensenyança, incrementant-lo amb una aula per a pàrvuls. Es tenien presents diverses raons per demanar l'ampliació de cara als nens i nenes més petits. La raó fonamental seria la millora de l'educació en anticipar en dos o tres anys l'escolarització. Una altra era que d'aquesta manera es facilitaria l'assistència a escola de nens i nenes més grans que s'havien de quedar a casa per tenir cura dels seus germans petits, mentre els seus pares treballaven al camp o a tallers. Finalment, la darrera s'emmarcava clarament en l'afavoriment de l'escola laica i pública per damunt de la religiosa. L'objectiu concret era doncs poder assumir part dels pàrvuls que anaven al col·legi de les Carmelites. L'objectiu ideològic quedava expressat així:¹²

[...] per altra part hi ha una raó poderosíssima que ens aconsella la creació i és el tenir que fer efectiva la substitució de l'ensenyança religiosa projectada per la República [...]

---

¹⁰ Totes les notes biogràfiques que anirem posant a peu de pàgina procedeixen del *Diccionari biogràfic del moviment obrer al Paísos Catalans* (2000). Edicions Universitat de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Totes les petites biografies reproduïdes en aquest treball van estar realitzades per Antoni Gavalà Torrents, que hi aportà uns 400 registres de personatges de l'Alt Camp.

Torredemer Parés, Josep, "Nicolau", pagès i cobrador, activista políticossindical (Vila-rodona 1989-Barcelona, ?). El setembre de 1931 va formar part de la comissió organitzadora de constitució del Partit Republicà Federal de Vila-rodona i va signar els pertinents estatuts. Militant de ERC, l'abril de 1931 va ser escollit segon tinent d'alcalde i, a partir de febrer de 1934, alcalde; en cessà l'octubre a resultes dels fets que succeïren, però hi fou reposat el febrer de 1936. El novembre de 1936 va participar en l'Ajuntament de guerra per la UGT, fou alcalde i presidí les comissions de Cultura i Proveïments fins al desembre, en què se'l nomenà delegat del Servei de Cooperació Agrícola de la conselleria d'Agricultura de la Generalitat per la qual cosa deixà el càrrec. El desembre de 1936, a l'assemblea de pagesos de la comarca de Valls convocada per la Federació Regional Catalana de Treballadors de la Terra-UGT, va sortir escollit secretari camperol del Consell Camperol de la comarca. Així mateix va ser vicepresident del Sindicat Agrícola en el període 1936-1937. Acabada la guerra, fixà la residència a Barcelona.

¹¹ Perisé Llaquet, Àngel, mestre i sindicalista (Tolva, Osca, 1891-?). Va exercir la seva activitat, a Vila-rodona i a Tarragona. L'abril de 1936 va ser comissionat per a anar a Barcelona, juntament amb l'alcalde, per tal d'orientar-se respecte a la construcció d'un grup escolar. El setembre de 1936 va signar l'acta d'incautació d'una casa per la UGT. Dirigent d'aquest sindicat local durant la guerra, un cop acabada se li perdé la pista. El 23 d'octubre de 1940 ingressà a la presó provincial de Tarragona; procedent de la de Benavarri —Osca—; jutjat el desembre de 1941, li sortí 12 anys i 1 dia de reclusió. A la presó, redimí condemna fent d'auxiliar de mestre fins al novembre de 1942, en què va ser posat en llibertat atenuada i elevà expedient per llibertat condicional, que aconseguí el mes de desembre.

¹² Acta del dia 6.5.1936.

L'Ajuntament va fer-se seva la proposta del parvulari, acordant facilitar provisionalment un local, el mobiliari i material i la casa/habitació per a la mestra, mentre no es fes efectiva la construcció del grup escolar. L'escola de pàrvuls es va obrir després de les vacances, és a dir, ja en període de guerra/revolució. La mestra era Antònia Alegret Tell. L'Ajuntament es va fer càrrec del seu sou concretat en 250 pessetes mensuals.¹³ Tanmateix Antònia Alegret Tell cessà a final de novembre per haver estat nomenada mestra d'una altra localitat. L'Ajuntament, segurament a causa de les dificultats pressupostàries, va decidir que de moment l'escola de pàrvuls deixés de funcionar, tot esperant que l'Estat procedís a la creació de l'escola i es fes càrrec del sou de la mestra. A l'inici del curs escolar hi anaven 30 nens i 32 nenes.¹⁴

És evident que el període que s'inicià el juliol del 1936 no era el més favorable per fer inversions. La guerra condicionaria tant les inversions de l'Estat com la preocupació local per insistir en el tema. Per tant, a les actes es deixà de parlar de la construcció del grup escolar. Les escoles continuarien amb les deficiències de sempre. A finals d'any s'acordava arreglar les comunes de les escoles situades a la casa de la vila per "ésser necessari".¹⁵ Tanmateix alguns fruits es recolliren de l'anhel de tenir unes escoles i parvulari dignes. Un ofici del 30 de desembre de la "Inspecció Provincial de 1ª Ensenyança de Tarragona" donava conformitat a la creació provisional d'una escola de pàrvuls. Sembla que per part de l'organisme esmentat es facilitaria la mestra —el sou. L'Ajuntament abans de 20 dies havia de posar-hi el local i el material, coses de les que ja disposaven.

No podem deixar la temptació de fer unes comparances entre les dues propostes que hem tractat en aquest capítol: la caserna de la guàrdia civil feta per l'Ajuntament de dretes frustrada per la victòria del Front d'Esquerrres del febrer del 1936 i el grup escolar proposat per l'Ajuntament d'esquerrres posterior, frustrat per la guerra. Les paraules gairebé hi sobren.

CREACIÓ DEL GRUP ESCOLAR

Avançat el període de guerra, sortia publicat a la *Gazeta* del 28 de març de 1937 una disposició per la qual es creava:¹⁶

[...] un grup escolar amb tres seccions de nens servides per Mestre, tres servides per Mestressa i una secció de pàrvuls servida per Mestressa, amb direcció única a càrrec de Mestre, a base de tres unitàries de nens, tres de nenes i una de pàrvuls ja existents, creant-se, per tant, la plaça corresponent al Director sense grau, el qual percebrà la remuneració anual de pessetes 100.

---

¹³ Acta del dia 4.11.1936.

¹⁴ Vegeu GAVALDÀ TORRENTS, Antoni. "Els inicis de l'Escola en temps de guerra al partit judicial de Valls". *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, XII (2002).

¹⁵ Acta del 30.12.1936.

¹⁶ Acta del dia 21.4.1937

No vol dir això que es despertés el projecte de construcció del grup escolar, sinó més aviat que l'escola de Vila-rodona es reestructurava oficialment amb els paràmetres de l'època revolucionària, que es marcaren des del Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU), creada el 27 de juliol de 1936 per la Generalitat de Catalunya. En els plantejaments del CENU hi entrava tant l'escola bressol (fins a tres anys) com l'escola materna (de tres a sis anys), com d'altres cicles superiors fins als quinze anys. Per tant el parvulari entraria de ple en els propòsits esmentats. Per fer funcionar la nova escola, des del Pla del CENU es plantejava el següent:¹⁷

Per ara, esperant que l'equilibri social i econòmic que ha de trobar el poble faci possible la creació de l'escola popular que tots anhelem, no cal sinó sotmetre's a les realitats existents, per molt anòmales que siguin, i procurar millorar-les adaptant-les al compliment d'una funció urgent i immediata. Per això, seran aprofitats els edificis i els locals adquirits pel poble, i s'hi realitzaran les reformes i adaptacions necessàries per a un aprofitament ocasional, no definitiu.

Per tant, es tractaria d'ajustar els plantejaments a la realitat i a les circumstàncies del temps de guerra, tot esperant millors temps.

ELS COLOMS I EL COLOMAR

Abans de tancar el tema de les escoles, farem esment d'una notícia referida als alumnes, si més no simpàtica. Es tracta d'una petició del març de 1936, subscripta per diferents alumnes de les escoles, amb la qual demanaven a l'Ajuntament que es comprassin "colomets, a l'objecte de deixar-los lliures i volar per les Places i carrers de la vila, la qual cosa és el seu anhel i seria la seva alegria".¹⁸ L'Ajuntament va complaure la petició comprant nou parelles de coloms i dotze colomins, fent un colomar a la golfa i terrat de la casa de la vila. En total es van invertir 284 pessetes, que incloïen la compra dels coloms, les obres del colomar i la compra del menjar.¹⁹ El cas curiós de la història dels coloms i del colomar vindria un any i mig més tard. La proliferació en aquest període havia estat gran i l'Ajuntament acordava procedir a la venda d'alguns coloms, tant per l'escassetat de menjar, o com a fórmula d'obtenir recursos per comprar l'aliment que requerien.²⁰ El fet és que finalment, a mitjans de novembre els havia venut tots fent un benefici de 700 pessetes. Possiblement els coloms ja no serien vistos com a mostra de sensibilitat sinó com a font d'ingressos i com a font alimentària.

---

¹⁷ *Història de Catalunya. Del segle XVII fins als nostres dies*. Dirigida per Jaume SOBREQUÉS I CALLICÓ. Vol. XII. Bilbao, 1982, pàg. 540.

¹⁸ Acta del dia 1.4.1936.

¹⁹ Acta del dia 6.5.1936.

²⁰ Acta del dia 3.9.1937.

DE DRETA A ESQUERRA

Les eleccions del febrer de 1936 van comportar un canvi radical en el govern de la República i de la Generalitat. En l'àmbit local, el consegüent retorn de l'Ajuntament d'esquerres, va implicar unes actituds polítiques totalment oposades de l'Ajuntament de dretes del Bienni Negre. No hem d'oblidar la conflictivitat viscuda, en l'àmbit agrari, durant els anys anteriors. L'exemplificació més clara l'hem vista amb el tema de la guàrdia civil. Ara veurem dos casos més, un de simbòlic d'uns canvis de noms de carrers²¹ i un altre que afectava el personal assalariat, amb dos noms en litigi, cada un adscrit a una de les parts, a un o altre Ajuntament.

EL CANVI DE PERSONAL ASSALARIAT. L'AGUTZIL

El primer acord que es va prendre en la primera sessió posterior a les eleccions de febrer de 1936 va ser invalidar el nomenament de l'agutzil que havia fet l'anterior Ajuntament en la persona de Josep Mateu Ricart i nomenar interinament pel càrrec Miquel Saperas Andreu. L'anul·lació estava fonamentada en la consideració que els anteriors regidors tenien un caire interí i que no havien estat elegits democràticament. El canvi es va fer efectiu el dia 19 de febrer i Josep Mateu va percebre el sou de tot el mes. Dos dies més tard, aquest presentava un recurs de reposició demanant que se'l tornés a restituir en el seu càrrec. Davant del recurs l'Ajuntament argumentava, amb una relació de fets, que Josep Mateu no tenia raó. Miquel Saperas Andreu havia estat nomenat agutzil en caràcter interí el dia 4 de gener de 1933, càrrec que exercia des del 1 de febrer d'aquell any. El 5 de setembre de 1934 es va convocar un concurs per adjudicar la plaça en propietat, donant de termini 30 dies per presentar-se. Miquel Saperas era l'únic aspirant, però els canvis que se succeïren a partir del 6 d'octubre van motivar que l'alcalde gestor Antoni Oliva anul·lés la convocatòria del concurs a partir d'una ordre del president accidental de la Generalitat. El dia 9 de juliol de 1935 es convocava un nou concurs per proveir el càrrec. S'hi van presentat Miquel Saperas —l'agutzil en funcions— i Josep Mateu. El dia 5 de setembre l'Ajuntament en votació nominal va acordar nomenar agutzil Josep Mateu Ricart amb el sou anual de 1.800 pessetes.

El 20 de maig de 1936 es donava lectura a un escrit rebut del Tribunal Provincial del Contenciós-Administratiu en el qual es demanava a l'Ajuntament un expedient administratiu relatiu a la resolució adoptada per l'Ajuntament el febrer de 1936. L'advocat vallenc Tomàs Caylà, havia interposat un recurs en nom de Josep Mateu. L'afer va quedar resolt

---

²¹ Els canvis van ser mínims, perquè en el període de govern de dretes també els retocs van ser també mínims. El noms de la majoria de carrers de Vila-rodona havien estat modificats l'any 1920 per un Ajuntament republicà. Durant la república s'hi havia fet molt poques modificacions. Ho vaig estudiar a "Els noms dels carrers de Vila-rodona en el segle XX". *Quaderns de Vilaniu*, 18, Valls, 1990.

a partir de la Llei sobre il·legitimitat dels acords de les Autoritats i Organismes de nomenament governatiu que regiren la vida municipal catalana durant el període comprès entre el 6 d'octubre del 1934 i el dinou de febrer de 1936, publicada al BOG del dia 16 de juny. Amb la nova llei a la mà quedava declarat nul el nomenament de Josep Mateu i es ratificava l'acord de l'Ajuntament del febrer pel qual era destituït. Més enllà del fet de la legitimitat o no dels nomenaments que es prengueren en cada període hem de pensar en la concomitància que existiria entre cada agutzil i l'Ajuntament que el nomenà. En el cas de Josep Mateu, encara se'n fa més clar, veient com era Tomàs Caylà,²² qui li portava els papers.

CANVIS DE NOMS DE CARRERS

En la sessió del dia 19 de febrer es va deixar sense efecte els canvis que s'havien adoptat en el nomenclàtor vila-rodoní el 20 de juny i el 4 de juliol de 1935. Per tant, el Passeig de Nicolau —avui Enric Benet— tornava a denominar-se Avinguda del 14 d'Abril i l'avui Plaça dels Arbres deixava de dir-se Plaça del 14 d'Abril per retrobar el nom oficial que havia tingut des de sempre: Plaça de la Llibertat.

El dia 14 d'abril de 1936 en la manifestació popular en commemoració de l'aniversari de la república va ser demanat el canvi de nom del carrer Pérez Galdós —carrer Major— pel de carrer del 6 d'octubre. El dia següent fou aprovat el canvi en la sessió corresponent.

Com veiem, pocs foren els canvis realitzats. De fet, en el període de la República, a part dels que féu l'Ajuntament de dretes l'any 1935, només es va donar el nom de Francesc Macià a una part del carrer de les Hortes, el de Galan-Hernández a la plaça Vella i el del 14 d'Abril a l'ara avinguda d'Enric Benet. Cal pensar que l'any 1920 s'havia reformat tot el nomenclàtor i que ho havia fet un Ajuntament republicà, substituint tots els noms religiosos i populars per noms de personatges concordants amb la ideologia republicana.

ELS CANVIS D'AJUNTAMENT DURANT EL PERÍODE DE GUERRA

LA SUBSTITUCIÓ DELS REGIDORS DE LES DRETES. 16 DE SETEMBRE DE 1936

El període iniciat el 19 de juliol de 1936 va comportar un trasbals en tots els ordres de la vida. L'Ajuntament no en restaria aliè. El dia 16 de setembre del 1936 es va produir el primer canvi. En realitat es tractava de donar compliment a l'ordre de la Generalitat del 22 de juliol segons la qual s'havia de rellevar els regidors "desafectes al Front Popular". En el cas de Vila-rodonà, els regidors a substituir eren Antoni Oliva Casabona i Pelegrí Galofré Soler, que havien format part de la minoria de les dretes en l'Ajuntament sorgit

---

²² Tomàs Caylà va ser un destacat dirigent carlí, que participaria en la insurrecció militar del juliol de 1936 a Barcelona. Va ser assassinat l'agost del mateix any.

de les eleccions municipals de 1934 i que després, com hem vist havien encapçalat l'Ajuntament de dretes durant el Bienni Negre. Els substituïts designats varen ser Ramon Calaf Papiol i Josep Bartolí Llorach²³. Tots els regidors, en aquell moment eren d'Esquerra Republicana de Catalunya. Aquest dia també va ser nomenat el delegat de l'Ajuntament al llogaret de Mas d'en Bosc en la persona de Llorenç Bargalló Vives per substituir Isidre Vendrell Tort que havia mort.²⁴

EL PRIMER CANVI GENERAL. L'AJUNTAMENT DELS SINDICATS. 28 D'OCTUBRE DE 1936

Els canvis a la casa de la vila van ser freqüents motivats per diverses raons, una de les quals va ser els decrets de la Generalitat que responien al desenvolupament de la situació política general. El primer canvi general es va produir el 28 d'octubre de 1936, a raó del decret i l'ordre de la Generalitat dels dies 9 i 12 del mateix mes. Val a dir que la sessió posterior al decret de la Generalitat no es va poder celebrar per manca de regidors, senyal probable que ja s'estava debatent la nova formació. L'acte de constitució el va presidir el jutge popular Eduard Casabona Mercadé²⁵, assistint-hi només les persones que havien de ser-ne regidors. Cal dir en aquest cas que els membres que en formarien part hi eren en representació dels sindicats i no dels partits polítics. Els onze regidors eren repartits de la manera que veurem a continuació.

²³ Bartolí Llorach, Josep, pagès i sindicalista (Vila-rodona 1894-?). Signà com a membre del Comitè Antifeixista de Vila-rodona, el setembre del 1936, l'ocupació, efectuada pel Comitè, de la farmàcia de la població, propietat de Josep M. Ferrer Ferrer, i de les botigues de gra i de roba de Josep Rovira Ferré. En temps de guerra va entrar dues vegades al govern municipal: una, el setembre de 1936, per ERC, a resultes de la substitució de la minoria dretana, i la segona, el juny de 1938, pel sindicat de la CNT. Acabada la guerra marxà a l'exili, a França.

²⁴ Acta del 16.9.1936.

²⁵ Casabona Mercadé, Eduard, "Plano", hortolà i republicà històric (Vila-rodona 1878-?). La seva activitat pública començà essent vocal del Comitè Republicà de la vila el 1903; regidor del 1910 al 1914, repetí com a regidor síndic el 1923-24. Una segona activitat va ser a la Societat de Treballadors Agrícoles de Vila-rodona, de la qual fou vicepresident el 1920-21 i vocal de la secció de Crèdit del 1923 al 1925. Dirigent destacat durant la República i la guerra per ERC, el 14 d'abril de 1931 prengué possessió de l'alcaldia com a president del Comitè Republicà local fins a finals de mes. El març de 1934 encapçalà una carta de 69 veïns, a l'Ajuntament, per la qual demanava que unes obres que s'havien de començar, s'executessin per administració per tal de pal·liar l'atur forçós que hi havia al municipi, aspecte que fou acceptat pel consistori revocant l'acord que tenien establert. A la guerra, va signar l'ocupació de finques, l'agost de 1936, per la UR. Al període bèl·lic va ser jutge popular. Acabada la conflagració, s'exilià primer a França i després, possiblement, a Cuba.

REGIDORS DE L'AJUNTAMENT CONSTITUÏT EL 28 D'OCTUBRE DE 1936	
Noms	Representació que ostentava
Ramon Camps Montragull ²⁶	Confederació Nacional del Treball (CNT)
Antoni Comas Robert ²⁷	CNT
Joan Güell Anguela ²⁸	CNT
Joan Torredemer Sanahuja	CNT
Joan Figuerola Ribé ²⁹	Unió de Rabassaires (UR)
Enric Guinovart Baiges ³⁰	UR

²⁶ Camps Montragull, Ramon, "Ros de Campets", pagès i sindicalista (Vila-rodona 1891 - 1963). Pertanyia al sindicat de la CNT. Entrà a l'Ajuntament de guerra l'octubre de 1936, com a segon alcalde, i va participar a les comissions de Treball i Obres Públiques i a la de Proveïments. El desembre, a conseqüència de la dimissió de l'alcalde, va prendre possessió de l'alcaldia, càrrec que ratificà en altres ocasions fins el juliol de 1937. El desembre de 1936 agafà la presidència de la comissió de Seguretat Interior i Proveïments i Economia. El novembre retornà al consistori integrant-se a la comissió d'Assistència Social. El desembre de 1937 va ser escollit president de la nova junta directiva de la col·lectivitat agrícola per la collita que tot just començava, i alhora vicepresident del Sindicat Únic d'Oficis Diversos de Vila-rodona. El març de 1939 ingressà a la presó de Tarragona. Va ser jutjat a Tarragona el 12 de maig de 1939, amb una pena de 20 anys. El juliol de 1939 va ser traslladat a la presó central d'Astorga. El juny de 1942 li va ser commutada la pena a 12 anys i 1 dia.

²⁷ Comas Robert, Antoni, "Anton Fil-i-vetes", pagès i dirigent sindical (Vila-rodona 1904 - el front 1938). Pròfug del servei militar, va marxar a França. Dirigent destacat durant la República i la guerra del sindicat de la CNT-FAI. Va ser membre del Comitè i de l'Ajuntament, i en aquest càrrec, a partir de l'octubre de 1936, ostentà la presidència de les comissions de Defensa i d'Agricultura i Incautacions. L'agost va signar l'ocupació de diverses finques. El novembre de 1936 va ser nomenat de la comissió encarregada de vetllar pels refugiats que arribaren a la població i el febrer de 1937 es va fer càrrec de la presidència de la comissió de Sanitat i Assistència Social. A la crisi d'octubre de 1937 deixà de ser regidor. El desembre de 1937 era vocal del Sindicat Únic d'Oficis Diversos de Vila-rodona.

²⁸ Güell Anguela, Joan, "Comas", pagès i sindicalista (Vila-rodona 1905-1991). A la República va ser vocal de la secció de Crèdit del Sindicat Agrícola, en el període de 1933 a 1935, i administrador de la secció Recreativa el 1933 i 1934. L'octubre de 1936 entrà a l'Ajuntament per la CNT i va ocupar la presidència de la comissió de Finances fins al febrer de 1937. El desembre de 1937 va ser escollit tesorero de la nova junta directiva de la col·lectivitat agrícola per la collita que tot just començava.

²⁹ Figuerola Ribé, Joan, "Massot", pagès i sindicalista (Vila-rodona 1903 - Barcelona 1988). Cooperativista destacat del Sindicat Agrícola i dirigent de la Unió de Rabassaires. L'octubre de 1936 entrà a formar part del consistori, s'integrà a les comissions de Treball i Obres Públiques i Agricultura i Incautacions. El desembre, en una remodelació, passà a ser alcalde segon i el febrer de 1937 ocupà la direcció de la comissió de Finances. El juliol de 1937 va ser nomenat auxiliar de Boscos del Servei Forestal del departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya. Va ser jutjat en consell de guerra el novembre de 1939. Posteriorment fixà la residència a Barcelona, i va treballar en una botiga de queviures.

³⁰ Guinovart Baiges, Enric, pagès i forner, republicà (Vila-rodona 1897 - Barcelona, ?). El 1923 era el president de la Joventut Republicana de la vila. L'abril de 1931 entrà al consistori ja que formava part del Comitè Republicà local. L'octubre de 1936 renovà a l'Ajuntament, fins al febrer de

---

<i>Noms</i>	<i>Representació que ostentava</i>
Llorenç Robert Badia	UR
Francesc Buixens Mateu	UR
Francesc Villaró Llorens	Unió General de Treballadors (UGT)
Josep Torredemer Parés	UGT
Joan Torredemer Bofarull	UGT

Tot dóna a entendre que l'acte era de simple protocol i que prèviament s'havien pactat els noms i els càrrecs, ja que en les votacions per elegir alcalde, alcalde segon i alcalde tercer tots els resultats donaren onze vots. S'elegiren, doncs, per alcalde, Josep Torredemer Parés —que ja ho era i que a més era l'únic membre de l'Ajuntament anterior—; per alcalde segon, Ramon Camps Monragull, i per alcalde tercer, Llorenç Robert Badia. Seguidament, van constituir-se set comissions: finances,³¹ cultura,³² treball i obres públiques,³³ sanitat i assistència social,³⁴ proveïments,³⁵ defensa³⁶ i, finalment, agricultura i embargaments.³⁷ A més a més, Joan Güell Anguela era nomenat dipositari.

Cal dir que ni molt menys es va seguir la disposició del decret en referència a la composició i proporcionalitat del consistori. A tots els ajuntaments de Catalunya s'havia de mantenir la mateixa que hi havia al Consell de la Generalitat, format per representants de sindicats i partits antifeixistes. A Vila-rodona tocaven 3 regidors per ERC, 3 per la CNT-FAI, 2 PSUC-UGT, 1 UR, 1 Acció Catalana Republicana i 1 al POUM³⁸. En cas que

---

1937, per la Unió de Rabassaires, i entrà a les comissions de Finances i Defensa, en totes dues com a vocal. Repetint el novembre de 1937, ara per l'ERC, s'integrà a les comissions de Cultura i d'Assistència Social, també com a vocal. El desembre de 1937 va ser escollit a la Comissió Revisora de Comptes de la nova junta directiva de la col·lectivitat agrícola per la collita que tot just començava.

³¹ Formada per Joan Güell Anguela com a president i Llorenç Robert Badia i Enric Guinovart Baiges com a vocals.

³² Formada per Josep Torredemer Parés com a president i Francesc Villaró Llorens i Francesc Buixens Mateu com a vocals.

³³ Formada per Joan Torredemer Sanahuja com a president i Joan Figuerola Ribé i Ramon Camps Monragull com a vocals.

³⁴ Formada per Joan Torredemer Bofarull com a president i Llorenç Robert Badia i Joan Güell Anguela com a vocals.

³⁵ Formada per Josep Torredemer Parés com a president i Ramon Camps Monragull i Francesc Buixens Mateu com a vocals.

³⁶ Formada per Antoni Comas Robert com a president i Enric Guinovart Baiges i Joan Torredemer Sanahuja com a vocals.

³⁷ Formada per Antoni Comas Robert com a president i Joan Figuerola Ribé i Joan Torredemer Bofarull com a vocals.

³⁸ Partit Obrer d'Unificació Marxista, constituït el 29 de setembre de 1935 en unificar-se el Bloc Obrer i Camperol i la Izquierda Comunista de España.

□ Vila-rodonà, l'any 1925

no hi hagués representants d'alguns d'aquest grups, el seu lloc havia de restar vacant. És evident que a Vila-rodonà, com sembla que en d'altres llocs, la composició s'ajustà més a la proporcionalitat de les forces sindicals locals.

Al cap d'un mes es va produir la dimissió de l'alcalde Josep Torredemer Parés en motiu d'haver entrat com a funcionari a la Generalitat de Catalunya, a la Conselleria d'Agricultura, com a un dels nou delegats del Servei de Cooperació Agrícola. Aquest càrrec l'obligava a absentar-se de Vila-rodonà i per tant presentava la dimissió. A la sessió següent, del dia 9 de desembre, es refeia l'Ajuntament amb la substitució que la UGT havia fet en la persona de Josep Domingo Ferrando. El càrrec d'alcalde després de votacions va recaure en Ramon Camps Montraguell (CNT) i el d'alcalde segon en Joan Figuerola Ribé (UR).

2 DE FEBRER DE 1937. UNA REMODELACIÓ A LA BAIXA PEL COMPLIMENT DE LES ORDRES DE LA GENERALITAT

En la sessió del 20 de gener de 1937 es donava compte de les ordres del Conseller de Seguretat Interior de la Generalitat, incloses en el DOGC del 16 del mateix mes, per la qual, els ajuntaments que no ho haguessin fet, s'havien d'ajustar a les normes de la seva composició referides en el decret i ordre del 9 i 12 d'octubre. L'Ajuntament de Vila-rodonà, com hem dit, no ho havia fet i, per tant, tenia 15 dies per fer-ho. La remodelació havia d'ajustar-se estrictament a les disposicions de l'ordre esmentada, tant en el nombre de consellers de cada partit o sector sindical, com en els llocs que havien de deixar-se vacants on no hi hagués representació organitzada d'aquests. Els membres de l'Ajuntament vila-rodoní van renunciar als seus càrrecs posant-ho en coneixement del tres sectors sindicals als quals pertanyien.

La remodelació de l'Ajuntament que va tenir lloc el 2 de febrer de 1937 reduïa el nombre de regidors. Quedava format de la manera que veurem tot seguit.

REGIDORS DE L'AJUNTAMENT CONSTITUÏT EL 2 DE FEBRER DE 1937	
<i>Noms</i>	<i>Representació que ostentava</i>
Ramon Camps Montragull	CNT
Antoni Comas Robert	CNT
Joan Torredemer Sanahuja	CNT
Joan Figuerola Ribé	Unió de Rabassaires (UR)
Josep Domingo Ferrando ³⁹	UGT
Joan Torredemer Bofarull	UGT

Quedaven vacants tres regidors per Esquerra Republicana, un pel POUM i un per Acció Catalana Republicana. Ho manifestava l'alcalde Ramon Camps indicant que en aquells moments a Vila-rodona no hi havia organització autoritzada d'aquells partits. El cas més desconcertant és el d'Esquerra Republicana, partit que al setembre de 1936 hi pertanyien tots els regidors i que en aquell moment estava fora de joc. El partit de les esquerres vila-rodonines durant la República havia vist com en temps de guerra els seus militants optaven per opcions més esquerranes i radicals. En aquell moment en el ventall de partits —sense els de dretes— ERC quedava a la dreta de l'arc.

Foren elegits alcalde Ramon Camps de la CNT, alcalde segon Joan Figuerola de la UR, i alcalde tercer Josep Domingo de la UGT. L'endemà es creaven les comissions que havien d'estructurar l'organigrama intern i donar responsabilitats als regidors. Les comissions eren les següents: seguretat interior,⁴⁰ defensa,⁴¹ finances,⁴² treball i obres públiques,⁴³ proveïments i economia⁴⁴ i, finalment, sanitat i assistència social.⁴⁵ A part de les comissions

---

³⁹ Domingo Ferrando, Josep, “Pep Basteró”, pagès i sindicalista (Vila-rodona 1907 - Barcelona 1985). El 1933 era el president de la Joventut Republicana, també; secretari un cert temps. Entrà a l'Ajuntament el desembre de 1936 per la UGT, va passar a formar part de la comissió de Proveïments i en fou president de la de Cultura. El febrer de 1937, en la remodelació del consistori, va ser escollit alcalde tercer, i s'encarregà de la presidència de la comissió de Defensa. El juliol de 1937 va ser nomenat, en virtut de concurs d'oposició, auxiliar de Boscos del Servei Forestal, del departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya, i va deixar, consegüentment, la responsabilitat municipal.

⁴⁰ Formada per Ramon Camps com a president i Joan Figuerola Ribé i Josep Domingo Ferrando com a vocals.

⁴¹ Formada per Josep Domingo Ferrando com a president, i Joan Figuerola Ribé i Antoni Comas Robert com a vocals..

⁴² Formada per Joan Figuerola Ribé com a president i Joan Torredemer Sanahuja i Joan Torredemer Bofarull com a vocals.

⁴³ Formada per Joan Torredemer Sanahuja com a president i Joan Figuerola Ribé i Joan Torredemer Bofarull com a vocals.

⁴⁴ Formada per Ramon Camps Montragull com a president i Joan Figuerola Ribé i Josep Domingo Ferrando com a vocals.

⁴⁵ Formada per Antoni Comas Robert com a president i Joan Figuerola Ribé i Josep Domingo Ferrando com a vocals.

Joan Figuerola Ribé era nomenat dipositari, Joan Torredemer Bofarull vocal al Consell Local de Primera Ensenyança i Antoni Comas Robert responsable de portar el control de la farmàcia "popular". Les comissions de seguretat interior i de defensa van ser dissoltes el 10 de març de 1937 a raó d'un decret de la Generalitat segons el qual havien de ser suprimides aquestes comissions o regidories.

UNA LLARGA CRISI. LA UGT I LA UNIÓ DE RABASSAIRES SURTEN DEL GOVERN.

DEL JULIOL AL NOVEMBRE DE 1937

El 26 de maig de 1937 es procedia a la substitució de Joan Torredemer Bofarull per Joan Ribé Benet. El motiu era perquè el regidor Torredemer havia causat baixa a l'UGT, i el mateix sindicat va ocupar-se de la substitució.

Uns mesos més tard, el 14 de juliol, es produïren tres baixes: Joan Ribé Benet perquè s'havia d'incorporar a files com a membre del reemplaçament de 1933 i Joan Figuerola Ribé i Josep Domingo Ferrando perquè havien estat nomenats auxiliars de boscos del Servei Forestal del Departament d'Agricultura, en virtut d'haver-se presentat a un concurs/oposició. D'aquesta manera quedaven sense representació la UGT i la Unió de Rabassaires. L'alcalde va requerir a aquests sindicats que procedissin al nomenament dels seus substituïts. La setmana següent la UR no havia donat cap resposta i la UGT havia contestat de la següent manera amb una carta signada per Antoni Fàbregas:⁴⁶

Rebut el vostre comunicat, data 19 de juliol, referent a la dimissió dels nostres Consellers en aquest Ajuntament a fi d'eleger nous representants, ens plau comunicar-vos: Que, declarant-nos incompatibles amb els representants que actuen en aquest Ajuntament, no podem prestar-vos la nostra col·laboració.

Aquesta resposta va ser rebuda amb certa sorpresa pels tres membres que restaven de l'Ajuntament, afiliats de la CNT:⁴⁷

[...] ja que mai, des de la constitució d'aquest Ajuntament, hi ha hagut la menor desunió, sense que mai hagi passat el més petit incident, havent viscut en tots els ordres que competien al Municipi, com si tots pertanyessin a una sola organització i bona prova n'és d'això, el llibre d'actes, on tots els acords presos ho han estat, sense excepció, per unanimitat.

Darrera d'aquest desacord, d'aquesta manifesta incompatibilitat no és difícil veure'n les conseqüències dels Fets de Maig que culminaren l'enfrontament entre la CNT-FAI i el POUM amb ERC i el PSUC que s'anava coent des de l'inici de la revolució.

Els tres membres de la CNT no van tenir més remei que dimitir i comunicar-ho a la sindical. L'endemà, el dia 22 de juliol va constituir-se el nou Ajuntament amb la mateixa proporció de regidors per sindicat, amb quatre regidors nous i dos que continuaven.

---

⁴⁶ Acta del 21.7.1937

⁴⁷ *Ibidem*.

REGIDORS DE L'AJUNTAMENT CONSTITUÏT EL 22 DE JULIOL DE 1937	
<i>Noms</i>	<i>Representació que ostentava</i>
Josep Marlès Robert ⁴⁸	CNT
Antoni Comas Robert	CNT
Joan Torredemer Sanahuja	CNT
Ramon Robert Montragull ⁴⁹	Unió de Rabassaires (UR)
Antoni Fàbregas Ricart ⁵⁰	UGT
Pere Robert Pons	UGT

El càrrec d'alcalde va ser per a Ramon Robert Montragull de la UR, el segon per Antoni Fàbregas Ricart (UGT) i el tercer per a Josep Marlès Robert (CNT). Amb tot, els regidors de la UGT es reservaven el dret de donar-ne compte en l'assemblea general que havien de celebrar a fi de ratificar o posar-hi esmenes. L'assemblea de la UGT del dia 24 de juliol va decidir retirar els regidors. Aquest fet va provocar una crisi en el govern municipal

---

⁴⁸ Marlès Robert, Josep, "Pepet de l'Andreia", dirigent sindical de la CNT (Vila-rodona 1903-Valls 1994). Durant la República, fou expenedor de la secció recreativa del Sindicat Agrícola local (1934-35). Fou membre del Comitè Antifeixista de Vila-rodona, el setembre de 1936. El desembre de 1936 presidí a la societat pagesa local el míting sindicalista en el qual parlaren Molet i Viadiu com a persones invitades. El gener de 1937, va ser designat pel consistori jutge popular suplent, El febrer fou president del Sindicat d'Oficis Diversos de la CNT i del Comitè Local de Socors Roig Internacional (SRI) de Vila-rodona. El juliol de 1937 entrà de regidor a l'Ajuntament i el setembre, en circumstàncies difícils, va ser nomenat alcalde i regidor de Proveïments, fins a la remodelació de novembre, en què passà a ser alcalde tercer i vocal de la comissió d'Obres Públiques. El desembre de 1937 era el tresorer del Sindicat Únic d'Oficis Diversos de Vila-rodona. Durant la guerra, en data determinada, va ser president de la col·lectivitat agrària. El 1939, es va exiliar.

⁴⁹ Robert Montragull, Ramon, "el Simon", pagès i sindicalista (Vila-rodona 1884-Cambrils, ?). Pare de Llorenç Robert Calaf. Dirigent de la Unió de Rabassaires durant la guerra, el novembre de 1936 signà l'ocupació d'una finca pel sindicat rabassaire. El maig de 1937 va ser nomenat d'una comissió especial per a l'administració de la propietat urbana, per l'Ajuntament de la vila, com a persona aliena a la corporació municipal. El juliol de 1937 entrà a l'Ajuntament per la UR, i fou escollit alcalde per aclamació, en una crisi oberta per la UGT, que no acceptava la composició del cartipàs municipal. Així mateix va ser president de la comissió de Proveïments. El setembre, el sindicat li retirà la confiança i ell deixà el consistori. A la postguerra, ingressà a la presó provincial de Tarragona, lliurat per la força pública, procedent de la vila, el juny de 1939, i jutjat el 15 de setembre, se li imposà una pena de 12 anys i 1 dia, rebaixada el setembre de 1941 a 6 anys i 1 dia. El 1943 vivia a la vila en llibertat condicionada, tot i que la resolució de llicència definitiva no se li donà fins al juny de 1951.

⁵⁰ Fàbregas Ricart, Anton, "l'Anton de la Teodora", pagès i sindicalista (Vila-rodona 1910-Pira 1985). A la República, va ser president de la Joventut Republicana local, el 1935. El febrer de 1937 va ser escollit pel Consell Obrer de la Federació Comarcal dels Sindicats de Treballadors de la Terra de la UGT. El juliol del mateix any era el president del Sindicat d'Oficis Diversos de la UGT de Vila-rodona, i fou alcalde segon fins al novembre de 1937.

i propicià que no se celebressin quatre sessions ordinàries. Atès l'escàs nombre de membres del consistori (4), s'acordà que cada regidor presidís una comissió. Josep Marlès Robert s'ocuparia de la de finances; Joan Torredemer Sanahuja, de la d'obres públiques; Ramon Robert Montragull, la de proveïments, i Antoni Comas Robert, la d'assistència social.

Ben aviat la crisi es va accentuar. El dia 22 de setembre es produïa la sortida del representat de la Unió de Rabassaires Ramon Robert Montragull, que ostentava el càrrec d'alcalde. La CNT tornava a quedar sola i el dia 1 d'octubre retirava els seus regidors. Durant un mes no hi va haver Ajuntament i no es va celebrar cap sessió.

UN NOU GOVERN DE PARTITS I SINDICATS: PSUC⁵¹, ERC, UR I LA CNT.

5 DE NOVEMBRE DE 1937

Finalment, el dia 5 de novembre es constituïa un nou Ajuntament que presentava canvis importants. La CNT i la UR continuaven amb els mateixos regidors, la UGT desapareixia, tornava a fer-se present ERC amb tres regidors i entrava en joc el PSUC amb tres regidors. Aquesta composició era fruit del decret de la Generalitat del 8 d'octubre. Quedava buit el càrrec d'un regidor corresponent a Acció Catalana Republicana. El nou Ajuntament estava format d'aquesta manera que tenim a continuació.

REGIDORS DE L'AJUNTAMENT CONSTITUÏT EL 5 DE NOVEMBRE DE 1937	
Noms	Representació que ostentava
Josep Toldrà Guinovart	PSUC
Alfons Mateu Calbet	PSUC
Andreu Pons Ferrando	PSUC
Pelegrí Domingo Domingo	ERC
Joan Bricollé Recasens	ERC
Enric Guinovart Baiges	ERC
Francesc Buixens Mateu	UR
Ramon Camps Montragull	CNT
Joan Miquel Pons ⁵²	CNT
Josep Marlès Robert	CNT

⁵¹ Partit Socialista Unificat de Catalunya, creat el 23 de juliol de 1936 amb la fusió de quatre organitzacions polítiques catalanes socialistes o comunistes.

⁵² Miquel Pons, Joan, "Joanet Basterò", pagès i cooperativista-sindicalista (Vila-rodona 1899-Romilly-sur-Seine, França, 1971). Pare d'Anita Miquel. El 14 d'abril de 1931, com a component del Comitè Republicà, va ser un dels que va prendre possessió de regidor a l'Ajuntament. El febrer de 1937 era el president de la Junta Administrativa de l'Agrupació Col·lectivitzada de Treball Agrícola de la vila. El novembre de 1937 entrà al consistori per la CNT, amb la responsabilitat de ser alcalde segon i president de la comissió d'Obres Públiques. Des de l'octubre de 1938 fins que hi entraren les tropes de l'exèrcit de Navarra, va ser alcalde accidental. Finalitzada la guerra, s'exilià a França, on morí.

L'Alcaldia va correspondre a Andreu Pons Ferrando del PSUC. Els càrrecs d'alcalde segon i tercer van ser per a homes de la CNT: Joan Miquel Pons i Josep Marlès Robert. La presència del PSUC a l'Ajuntament amb l'Alcaldia a les seves mans no fa sinó confirmar la força que guanyà en l'àmbit català després dels Fets de Maig. El dia 8 de novembre es va configurar l'estructura interna amb la formació de les següents comissions: proveïments,⁵³ assistència social,⁵⁴ finances,⁵⁵ obres públiques,⁵⁶ i cultura.⁵⁷ A més a més, Josep Toldrà Guinovart era designat vocal del Consell Local de Primera Ensenyança i Alfons Mateu Calbet, com a dipositari dels fons municipals.

UNA REMODELACIÓ AMB LA MATEIXA PROPORCIONALITAT. 16 DE JUNY DE 1938

Aquest Ajuntament va funcionar sense cap retoc fins a l'abril de 1938. El dia 1 d'abril el secretari de l'Ajuntament Frederic Cartaña havia d'incorporar-se a files. El seu càrrec l'ocuparia per uns mesos Alfons Mateu Calbet, regidor pel PSUC, motiu pel qual dimitia. El 16 de juny es va produir una recomposició del consistori, que tenim a continuació.

REGIDORS DE L'AJUNTAMENT CONSTITUÏT EL 16 DE JUNY DE 1938	
<i>Noms</i>	<i>Representació que ostentava</i>
Enric Guinovart Baiges	ERC
Joan Bricollé Recasens	ERC
Josep Pié Iglésias	ERC
Ramon Camps Montragull	CNT
Joan Miquel Pons	CNT
Josep Bartolí Llorach	CNT
Josep Toldrà Guinovart	PSUC
Alfons Mateu Calbet	PSUC
Pelegrí Domingo Domingo	PSUC
Francesc Buixens Mateu	UR

L'alcalde tornava a canviar de nom i de sigles. N'era elegit Josep Pié Iglésias d'ERC. La CNT continuava tenint l'alcalde segon, Joan Miquel Pons i el tercer, Josep Bartolí Llorach.

⁵³ Formada per Andreu Pons Ferrando com a president i Josep Toldrà Guinovart i Francesc Buixens Mateu com a vocals.

⁵⁴ Formada per Joan Bricollé Recasens com a president i Enric Guinovart Baiges i Ramon Camps Montragull com a vocals.

⁵⁵ Formada per Alfons Mateu Calbet com a president i Francesc Buixens Mateu i Pelegrí Domingo Domingo com a vocals.

⁵⁶ Formada per Joan Miquel Pons com a president i Pelegrí Domingo Domingo i Josep Marlès Robert com a vocals.

⁵⁷ Formada per Josep Toldrà Guinovart com a president i Enric Guinovart Baiges i Andreu Pons Ferrando com a vocals.

L'ÚLTIMA CRISI: EL PSUC SURT DEL GOVERN

Ben aviat, el 25 de juliol de 1938, es va produir una nova crisi. En la sessió d'aquell dia es va posar damunt de la taula el fet de l'existència de veïns morosos del repartiment general dels anys 1935-36-37. S'acordà prendre les mesures necessàries per aconseguir el cobrament dels retards, fins i tot, aplicant sancions i requerint la presència del recaptador de contribucions de la zona de Valls. El regidor Josep Toldrà no devia estar d'acord amb la resolució acordada i va absentar-se de la sessió "proferint unes frases que talment semblen una dimissió del càrrec de conseller". En la següent sessió el seu company de partit Alfons Mateu manifestava que havia fet gestions per dissuadir Josep Toldrà de la seva dimissió i demanava que no s'adoptés cap resolució fins a la següent sessió. A la de l'1 d'agost, l'Ajuntament tenia damunt de la taula la dimissió per escrit del regidor Toldrà. Els altres regidors del PSUC se solidaritzaren amb la seva actitud provocant, tot plegat, un debat entre les formacions del consistori. El regidor Joan Miquel Pons manifestava el disgust que li causava la dimissió de Josep Toldrà remarcant que:⁵⁸

[...] d'ell esperava una col·laboració ampla i oberta, com ferma i decidida, més en aquests moments en que vivim, i quan més es necessita la col·laboració de homes de la valua del dimisionari, que [h]a contribuït em lo seu esforç personal com element destacat del partit socialista per una part i per la seva autoritat que li confereix l'ésser President del Sindicat Agrícola de la vila [...]

Enric Guinovart d'ERC exposava que no eren "moments de dimissions, sinó de sacrificis". En l'acta quedà registrat un fragment de la carta dimissionària de Josep Toldrà en la qual es reflectia una situació tensa en la població, de ben segur cansada de les penúries de la guerra:

[...] que les exclamacions del poble son continues, a voltes ja violentes, els ciutadans en general deixen veure continuament que no [h]i [h]a ganes de creure les ordres que emanin d'aquest Ajuntament [...]

Era aquest un dels pocs enfrontaments entre els diversos grups que formaven l'Ajuntament que es registraren a les actes. El regidor Joan Bricollé (ERC) manifestava que la postura de Josep Toldrà Guinovart era una "maniobra política contra l'alcalde".

A partir d'aquella sessió, l'Ajuntament va funcionar sense els regidors del PSUC. El 22 d'agost es reajustaven les comissions municipals⁵⁹ i s'acceptava el parer del comissari

---

⁵⁸ Acta del 1.8.1938

⁵⁹ Quedaven formades de la següent manera:

Finances: president, Josep Pié Iglésias; vocals, Ramon Camps Monragull i Joan Miquel Pons.
Proveïments: president, Joan Bricollé Recasens; vocals, Josep Bartolí Llorach i Ramon Camps Monragull.

delegat de la Generalitat a les comarques tarragonines de no reposar els càrrecs vacants, tot esperant la rectificació dels regidors dimitits.

Ja només es va produir un canvi forçat per les circumstàncies. El dia 15 d'octubre, l'alcalde Josep Pié Iglésias va presentar la dimissió per haver estat mobilitzat per a fortificacions. Era de la lleva del 1919. A partir d'aleshores i fins al 28 de desembre, data de l'última sessió, Joan Miquel Pons esdevenia l'alcalde accidental de Vila-rodona. Malgrat tot, en les sessions del 19 i 26 d'octubre i la del 2 de novembre es parlà de la crisi municipal que afectava l'Ajuntament amb la voluntat de resoldre-la amb la tornada del PSUC. L'alcalde accidental Joan Miquel Pons era qui en gestionava la solució que no va arribar, tal vegada pel ràpid desenvolupament negatiu de la guerra per la república. Per acabar aquest capítol veurem un quadre amb els alcaldes del període estudiat.

<i>Alcaldes</i>	<i>Partit o sindicat</i>	<i>Període d'exercici</i>
Anton Oliva Casabona "El Genilles"	Partit Republicà Radical ⁶⁰	11.10.1934 - 17.2.1936
Josep Torredemer Parés "Nicolau"	ERC	14.1.1934 - 11.10.1934
	ERC	17.2.1936 - 28.10.1936
	UGT	28.10.1936 - 2.12.1936
Ramon Camps Montragull "El Ros de Campets"	CNT	9.12.1936 - 22.7.1937
Ramon Robert Montragull "El Simon"	UR	22.7.1937 - 5.11.1937
Andreu Pons Ferrando	PSUC	5.11.1937 - 16.6.1938
Josep Pié Iglésias	ERC	16.6.1938 - 15.10.1938
Joan Miquel Pons "Joanet Basterò" (alcalde accidental)	CNT	15.10.1938 - 28.12.1938
Pelegri Galofré Soler "Pelegrí Teixidor"	(abans de la guerra havia estat de la Lliga)	20.1.1939 -

EL CAPGIRELL REVOLUCIONARI

LES REFERÈNCIES AL COMITÈ. LA FARMÀCIA

El juliol de 1936, a Barcelona i a la resta de Catalunya, a partir de la derrota dels militars insurgents, per les forces fidels a la república i per les classes populars, es va iniciar una

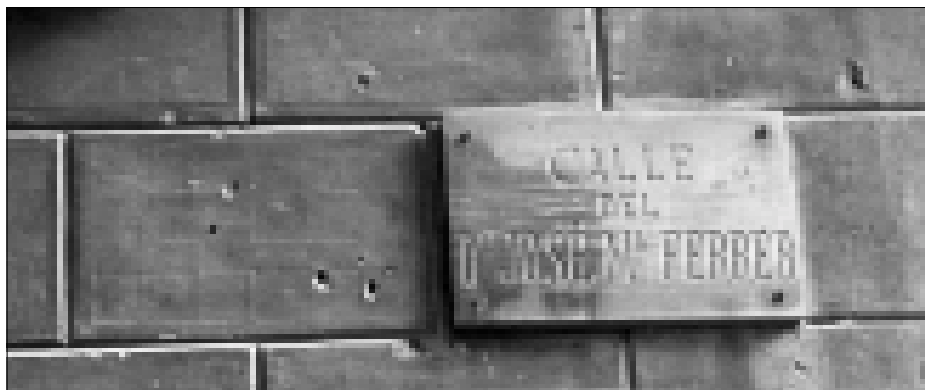

Assistència social: president, Josep Pié Iglésias; vocals, Enric Guinovart Baiges i Francesc Buixens Mateu.

Cultura: president, Josep Bartolí Llorach; vocals, Francesc Buixens Mateu i Enric Guinovart Baiges.

Obres públiques: president, Joan Miquel Pons; vocals, Joan Bricollé Recasens i Enric Guinovart Baiges.

⁶⁰ El partit de Alejandro Lerroux.

□ Passada la guerra es va donar el nom de Josep M. Ferrer i Ferrer al carrer Major.

etapa revolucionària. El mateix 21 de juliol es constituí a Barcelona el Comitè Central de Milícies Antifeixistes que restà vigent fins el 27 de setembre, després de produir-se l'entrada dels anarquistes al Consell de la Generalitat. De fet, fou el poder real a Catalunya. Va ser aquest el període de més repressió, de més violència, en definitiva, de més assassinats a la reraguarda perpetrats per grups de composició heterogènia que es prenién la justícia pel seu compte.⁶¹ En l'àmbit local, es crearen els comitès locals que foren també els autèntics detentors del poder a cada municipi. Els ajuntaments restaren enfeblits fins a la dissolució dels respectius comitès succeïda entre l'octubre i el desembre de 1936. Tot amb tot, a Vila-rodona, durant el període de vigència del Comitè, l'Ajuntament de Vila-rodona va continuar celebrant les sessions cada quinze dies. S'hi tractaren temes de gestió normals, però en cap cas hi surten temes polítics, llevat del canvi dels regidors de dretes o la constatació sense comentaris d'algunes decisions adoptades pel Comitè. Hem de considerar que a Vila-rodona el Comitè es va dissoldre a finals d'octubre quan es constituí el nou Ajuntament amb la presència de la CNT.

És en l'acta corresponent a la sessió del 19 d'agost, un mes després de l'aixecament militar, quan surt una de les poques referències del Comitè de Defensa Pública, col·loquialment conegut com el Comitè. L'Ajuntament es donava per assabentat del comunicat rebut de l'esmentat Comitè signat pel president Josep Marlès i el secretari Josep Casabona en el qual posava en coneixement de dues accions que havien realitzat. D'una banda, la destitució de Josep Miró Gavallda dels càrrecs de conserge encarregat de l'escorxador i de recaptador d'arbitris municipals. Per ocupar aquest càrrec va ser nomenat Josep Andreu Ferré. D'altra banda, assabentaven que la farmàcia de Josep M. Ferrer i Ferrer havia estat

---

⁶¹ SOLÉ I SABATÉ, Josep M., VILLARROYA I FONT, Joan (1989), *La repressió a la reraguarda de Catalunya (1936-1939)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

confiscada el dia 18 d'agost i que havien posat al seu davant el farmacèutic Miquel Bonmatí Romaguera. Cal recordar que Josep M. Ferrer i Ferrer⁶² va ser assassinat a la carretera de la Rubiola el dia 20, dos dies després. Veurem després en altres llocs que la confiscació és datada a 1 de setembre.

L'assumpte de la farmàcia tornaria a sortir a les actes, concretament a la del 4 de novembre de 1936. El fet era que Joan Miquel Pons, que havia estat membre del Comitè, es va presentar a l'Ajuntament per donar comptes del funcionament de la farmàcia. Els Comitès locals havien estat dissolts a partir de l'entrada de la CNT al govern de la Generalitat i de la dissolució del Comitè Central de Milícies Antifeixistes a finals de setembre.⁶³ Joan Miquel Pons va donar comptes un cop constituït l'Ajuntament posterior a la dissolució del Comitè. Transcrivim una part del redactat de l'acta que parla de la declaració de Joan Miquel Pons:

[...] ha manifestat que la farmàcia única existent a la localitat que fou incautada per aquell Comitè amb data 1er de setembre darrer, i que pertanyia a Josep Mª Ferrer Ferrer, ha vingut funcionant des d'aquella data amb el nom de "Farmàcia Popular", la qual ocupa els baixos de la casa n° 29 del carrer del 6 d'octubre, al front d'ella hi ha el Farmacèutic Miquel Bonmatí i Romaguera; ha manifestat a més que a l'actualitat, sense tenir en compte el que hi ha per a pagar i les existències de productes, hi ha una existència a caixa de pts. 589,70, de la que ha fet entrega juntament amb els antecedents i documents de comptabilitat que s'han anat formalitzant des de la seva incautació.

Vist tot això l'Ajuntament va acordar que la farmàcia continués funcionant de la mateixa manera, designant el regidor Llorenç Robert Badia (UR) per portar-ne el control. Al mateix temps es designava a Llorenç Iglesias Martorell per portar-ne la comptabilitat.

La farmàcia va continuar gestionant-se d'aquesta manera fins al desembre de 1937. En ser elegit per portar-ne el control, el regidor Alfons Mateu Calbet (PSUC), a partir de la renovació del consistori del 5 de novembre, va fer algunes preguntes com ara: "quines classes de funcions es deuen realitzar amb aquest control, de què ve que es realitzi, quina finalitat es persegueix i quina classe de drets té el Municipi sobre ella, per a controlar-la". Després de fer un repàs a tot el procés que se seguí des que el Comitè confiscà la farmàcia, l'alcalde creia que l'Ajuntament no hi tenia cap dret, ja que, segons deia, "no l'incautà, ni l'ha incorporat, com tampoc no n'ha obtingut lucre ni ha fet cap despesa". En aquell moment el farmacèutic que havia portat la farmàcia durant aquell temps, en Miquel Bonmatí Romaguera havia sol·licitat ingressar a l'exèrcit; per tant, deixava de regentar-la.

---

⁶² Josep M. Ferrer i Ferrer era el president de l'Acció Catòlica local.

⁶³ En el "Ple dels Sindicats de la Comarcal Valls-Montblanc" de la CNT celebrada el 18 d'octubre de 1936, al qual hi assistiren representants de Vila-rodona, es criticà el decret de dissolució dels Comitès antifeixistes, tot i que es recomanà el compliment del decret. *Acció Sindical*. Valls, 22.10.1936.

Una cosa i l'altra van motivar que l'Ajuntament retirés el control que exercia de la farmàcia. Al mateix temps demanaria al Col·legi de Farmacèutics, que procurés buscar un farmacèutic per obrir una nova farmàcia. A primer de gener del 1938 s'acordava nomenar, en substitució de Miquel Bonmatí, la farmacèutica Marina Sabaté Ludeña.

Un altre comunicat del Comitè, comentat el dia 16 de setembre, feia referència a la destitució de la llevadora titular Francesca Piqueras Domenech havent-se encarregat provisionalment el càrrec a Dolors Valldosera veïna de Bràfim.

En la sessió del 3 de febrer de 1937 l'alcalde exposava que el Comitè, durant la seva actuació, havia confiscat el cotxe de Joan Benet Arnavat. El Comitè havia posat el cotxe a la disposició de l'Ajuntament amb unes factures de reparacions per pagar. L'Ajuntament va quedar-se el cotxe i va pagar les factures.

Un fet que ens determina les formes contundents d'actuació del Comitè, és el referit a la imputació del pagament de les despeses dels músics de la Societat contractats per la festa major d'estiu, que en no celebrar-se, es feren pagar obligatòriament a les gairebé 100 famílies considerades de dretes. El dia 29 d'agost, a la Casa de la Vila, uns joves acompanyats per homes armats ho anaren cobrant en quantitats de 5, 10, 15 i 20 pessetes.⁶⁴

A partir dels treballs de recerca d'Antoni Gavalrà Torrents⁶⁵ podem refer sinó totalment, almenys en part les persones que formaren part del Comitè de Vila-rodona:

MEMBRES DEL COMITÈ DE VILA-RODONA, JULIOL-OCTUBRE DE 1936
Josep Marlès Robert (president)
Josep Bartolí Llorach
Josep Casabona Gondolbeu (secretari)
Antoni Comas Robert
Joan Miquel Pons
Pere Pié Guitart
Valentí Pié Pié

Dues altres persones hi són esmentades com a participants en actes de col·laboració amb el Comitè: Joan Iranzo Galofré i Anton Vives Massagué.

⁶⁴ El text de la convocatòria deia així: "Com sigui que hem de complimentar un compromís que tenim establert, el qual objecte no ha pogut tenir lloc per causes alienes a la nostra voluntat i que es poden imputar a vosaltres, haureu de concórrer a la casa la vila avui dia 29 a les 9 de la vetlla a fer entrega de la quantitats de ...pts."

⁶⁵ A part de les entrades al diccionari esmentat hem utilitzat el seu llibre: *Jo delato, tu inculpes, ell denuncia...* (Repressió franquista a Valls i comarca). Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1997.

LA COL·LECTIVITAT

L'única notícia que tenim de l'Agrupació Col·lectivitzada de Treball Agrícola —la col·lectivitat— escrita a les actes municipals és la que fa referència a la concessió d'una ploma d'aigua a la casa núm. 6 de la plaça de Castelar —plaça de Catalunya.⁶⁶ Per tant, aquesta font informativa hem de considerar-la pràcticament inexistent en referència a aquesta qüestió. En podem tenir una petita radiografia des de la premsa, concretament des del setmanari vallenc *Acció Sindical*. La descripció que en feien a finals de 1937, al cap d'un any i escaig de la seva constitució era afalagadora. De fet no podia ser d'altra manera donada la concomitància ideològica entre el setmanari de la CNT i el mateix concepte de treball col·lectivitzat. Això, però, no ens priva pas de saber-ne de la seva estructuració. La formaven 21 famílies amb un total de 100 familiars. A les seves mans tenien 210 jornals de terra, 6 dels quals eren de regadiu. En aquell moment estaven muntant una granja i tenien una “colla d'animals de ploma, més de 100 conills i més de vint porcs”. Administraven un dels tres molins d'oli de la població i comptaven “amb dos tractors i moltes altres màquines i eines de treball”. Deien que posseïen cooperativa de consum “molt ben organitzada i d'una gran utilitat per a les famílies dels col·lectivistes”. En aquell moment estaven collint les olives i sembrant. Deien que feien una sembrada extraordinària que els esperançava a tenir una bona collita que els permetés refer-se de la “gairebé nul·la collita” anterior. També es dedicaven a l'explotació del bosc. Feia poc temps que havien nomenat una nova junta directiva⁶⁷ constituïda de la següent manera:

President	Ramon Camps (CNT)
Vicepresident	Bernabé Rodríguez ⁶⁸
Secretari	Ramon Jauset ⁶⁹
Tresorer	Joan Güell (CNT)
Vocal	Jacint Casabona

⁶⁶ Acta del 30.12.1936.

⁶⁷ Tota aquesta informació prové del setmanari *Acció Sindical*, Valls, 9.12.1937.

⁶⁸ Rodríguez, Bernabé, pagès i col·lectivista a Vila-rodona (segle XX). El febrer de 1937, com a membre de l'Agrupació Col·lectivitzada de Treball Agrícola de Vila-rodona, signava conjuntament amb el president i el secretari l'ordre d'incautació d'una finca en la qual fins aquell moment havia treballat com a jornal·ler. El desembre de 1937 va ser escollit vicepresident de la nova junta directiva de la col·lectivitat agrícola per la collita que tot just començava.

⁶⁹ Jauset Padró, Ramon, “el Muntano”, pagès i col·lectivista (Vila-rodona, 1908-1975). El febrer de 1937 era el secretari de la Junta Administrativa de l'Agrupació Col·lectivitzada de Treball Agrícola de la vila, i com a tal informava, en dues tongades, el president de la comissió de Responsabilitats de la Generalitat de Catalunya de les finques incautades, les quals sumaven en la primera comunicació la xifra de 31 de rústiques i 4 d'urbanes, propietat de deu persones, i en la segona notificació informava de la incautació de la finca d'un propietari. S'exilià a Vilanova d'Olt, a França, i treballà d'obrer. En una de les seves visites, morí a la vila.

Vocal	Antoni Figuerola
Comissió revisió comptes	Joan González ⁷⁰
Comissió revisió comptes	Joan Colet
Comissió revisió comptes	Enric Guinovart (ERC)

UNA VISIÓ DE VILA-RODONA DES DE LA PREMSA VALLENCA ANARQUISTA

De finals de 1937 tenim notícies de la configuració política vila-rodonina recollides, també, al setmanari vallenc *Acció Sindical* de la CNT.⁷¹ Esmentava els sindicats implantats a Vila-rodonina per ordre d'antiguitat. Primer la Unió de Rabassaires amb uns 140 afiliats, després la CNT amb prop d'un centenar i, finalment, la UGT amb uns 160. Esmentava també el PSUC que deia que estava format a base dels mateixos militants de la UGT. La UGT havia estat organitzada a Vila-rodonina el setembre de 1936, ja en època de guerra.⁷² En aquells moments s'estaven organitzant les Joventuts Llibertàries, les quals, deien, comptaven "amb elements valuosos tant entre els homes com especialment entre les dones". Una altra informació interessant que ens aporta l'esmentat setmanari fa referència al nombre de xicots que eren al front xifrats en uns 140. Un d'ells, en Ramon Barril hi havia mort, suposem que recentment.⁷³ Amb relació a la guerra s'indicava que els ciutadans de Vila-rodonina havien contribuït "al sosteniment dels fronts de lluita contra el feixisme de diverses formes". Havien sortit quatre camions carregats amb tota mena d'aliments i de roba. L'hivern anterior, a partir "d'una crida adreçada a les dones es va recollir una pila de llana amb la qual confeccionaren molts jerseis i altres robes d'abric que foren també trameses al front".

A banda de la informació relativa a la col·lectivitat que tractem en capítol a part, s'hi relacionava la junta directiva del recentment constituït Sindicat Únic d'Oficis Varis de la CNT. Estava formada de la següent manera:

---

⁷⁰ González, Joan, pagès i col·lectivista a Vila-rodonina (segle XX). Va desenvolupar la seva activitat sindical i col·lectivista, en aquesta vila. El febrer de 1937, com a membre de l'Agrupació Col·lectivitzada de treball Agrícola de la vila, signava conjuntament amb el president i el secretari la incautació d'una finca en la qual fins aquell moment havia treballat com a jornalier. El desembre de 1937 va ser escollit membre de la Comissió revisora de comptes de la nova junta directiva de la col·lectivitat agrícola per la collita que tot just començava. El desembre de 1937 era el president del Sindicat Únic d'Oficis Diversos de Vila-rodonina.

⁷¹ *Acció Sindical*, Valls, 9.12.1937

⁷² A nivell de Valls hi ha un treball de GAVALDÀ TORRENTS, Antoni, referit a la UGT. Es tracta de "La Unió General de Treballadors, a Valls, en temps de guerra (1936-1939). *Quaderns de Vilaniu* 30. Valls, 1996.

⁷³ Per saber els morts vila-rodonins al front podeu veure: "De la república a la dictadura, 1931-1945". *La Resclosa*, 3. Centre d'Estudis del Gaià. Vila-rodonina, 1999.

President	Joan González
Vicepresident	Ramon Camps
Secretària	Anna Miquel ⁷⁴
Tresorer	Josep Marlès
Comptador	Pere Pié ⁷⁵
Vocal	Antoni Comas

COMPARATIVA ENTRE ELS SINDICATS. LES CONFISCACIONS

En l'anterior capítol hem vist com *Acció Sindical* a finals del 1937 esmentava els afiliats de cada sindicat per ordre d'antiguitat d'implantació a Vila-rodona: 140 la Unió de Rabassaires, prop d'un centenar la CNT i uns 160 la UGT. Entenem que les xifres devien ser força ajustades a la realitat, ja que qui les donava simpatitzava amb el sindicat amb menor nombre d'afiliats. El que és evident és que la guerra va canviar el mapa sindical. Mirant fredament les xifres, és clar, la UGT seria el sindicat més potent. En ser obligatòria la sindicació, a la UGT, a més a més de la gent moderada d'esquerrers, a tot arreu majoritàriament, s'hi va afiliar la gent de dretes. Però damunt de la taula hi hem de posar la Unió de Rabassaires que seria un sindicat fort i d'implantació més antiga.⁷⁶ Cal pensar que durant el conflicte rabassaire suscitat en període republicà, a Vila-rodona es va seguir la política del sindicat rabassaire en procedir molts pagesos parcera a la demanda de revisió de contractes de parceria.⁷⁷ Recordem que a la fira del 1931 vingueren a fer un míting d'afirmació republicana i rabassaire, Lluís Companys i Llibert Estartús. Havia de venir també Amadeu Aragay que junt amb Companys era un dels fundadors de la UR. Esmentem

---

⁷⁴ Miquel Domènech, Anita, "la Nena del Joanet Basteró", feines de la llar i sindicalista llibertària (Vila-rodona 1918-Romilly-sur-Seine, França, 1995). Filla de Joan Miquel Pons. Estudià esperanto. Component de les Joventuts Llibertàries. El desembre de 1936 discursà al Cinema Valls, de la mateixa ciutat, en un míting organitzat per les Joventuts Llibertàries de Valls, en el qual participaren també Joan Ferrer per les JJLL de Barcelona, Fidel Miró pel Comitè Regional de les JJLL de Catalunya i F. Martí Ibáñez per la Universitat Popular de Barcelona. En període de guerra va donar classe a la seva vila natal. El desembre de 1937 era la secretària del Sindicat Únic d'Oficis Diversos de Vila-rodona. El novembre de 1938, va escriure a *Acció Sindical*, setmanari anarquista de la comarca de Valls i Montblanc, un sentit record en l'aniversari de la mort de Bonaventura Durruti. S'exilià a França.

⁷⁵ Pié Guitart, Pere, "Pere kàiser", pagès i sindicalista (Sant Adrià de Besòs 1913-Vila-rodona 1941). Va desenvolupar la seva activitat, a Vila-rodona. Membre del Comitè durant la guerra. El març de 1937 signà pel Sindicat d'Oficis Diversos de la CNT, conjuntament amb dos afiliats més i tres declarants, l'ocupació d'una finca rústica per necessitats de l'organització sindical. El desembre de 1937 era el comptador del Sindicat Únic d'Oficis Diversos de Vila-rodona.

⁷⁶ POMÉS I VIVES, Jordi: "La Unió de Rabassaires". *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans*. Volum 9. Barcelona, 1999.

⁷⁷ BALCELLS, Albert: *El problema agrari a Catalunya. La qüestió rabassaire (1890-1936)*. Barcelona, 1983, pàg. 147.

també que l'any 1932, en una reunió amb el governador per tractar del conflicte, Josep Toldrà Guinovart indicava que hi va anar com a vicepresident dels rabassaires.⁷⁸ Per tant, tot ens fa pensar que la UR estava ja ben implantada a Vila-rodona en el període que tractem en aquest article.⁷⁹

Intuïm que la CNT es constituí a Vila-rodona abans de la guerra, però el cert és que el període revolucionari la reforçà extraordinàriament. La UGT va formalitzar la secció vila-rodonina el mes de setembre de 1936.⁸⁰ En el primer Ajuntament format en període de guerra, en el qual els regidors hi eren en representació dels sindicats, la proporció era de quatre regidors per la CNT i la UR i tres per la UGT. És segurament un baròmetre del poder real de cada un. A partir de l'any 1937, la UR només va conservar un regidor, seguint la disposició de la Generalitat per a tots els municipis de Catalunya, al marge de les proporcions d'afiliats de cada indret.

Amb data de 26 d'agost de 1936 el Sindicat d'Agricultors Rabassaires de Vila-rodona ocupava 376,52 hectàrees corresponents a 31 finques dels 7 propietaris següents: Dolors Ventosa Fontanillas (Mas d'en Guerra), Francesc Valentí Martí, Josep M. Ferrer Ferrer (el farmacèutic), Josep Porta Canals (Mas de la Magina), Antoni Oliva Casabona (el Genilles), Josep M. Veciana Prats i Ramon M. Veciana Prats.⁸¹ Totes les actes d'ocupació de finques eren signades per part del sindicat per Josep Bartolí, Josep Marlés i Josep Casabona i com a testimonis per Joan Iranzo, Rafael Vicens, Anton Comas i Joan Miquel. Les signatures anaven acompanyades pel corresponent segell dels rabassaires vila-rodonins. Tot l'expedient era lliurat a l'alcalde el dia 16 de setembre amb un ofici signat per Joan Figuerola com a representant de la UR. Els propietaris eren acusats d'haver "participat o contribuït directament al moviment sediciós del dia 19 de juliol". S'ocupaven les finques juntament amb les collites pendents i les emmagatzemades. En el període que va de l'1 d'agost de 1936 fins al 25 de març de 1937, la UGT, la CNT, la mateixa UR, el Socors Roig Internacional i l'Agrupació Col·lectivitzada de Treball Agrícola (la Col·lectivitat) van confiscar diverses propietats urbanes i alguna de rústica que eren dels següents propietaris: els germans Ramon M. i Josep Veciana Prats, Josep Benet Galofré (cal Moliner), les germanes M. Teresa i Dolors Ferrer Esbert (cal Mansió), Rosalia Vives Mañé (la Torre), Jaume Barreras Ferré (mas Esquerds), i Francesc Valentí Martí. Totes les organitzacions esmentades ocuparen alguna propietat urbana per a convertir-la en seu

⁷⁸ Vam tractar el tema del conflicte rabassaire en el llibre: *El cooperativisme agrari a Vila-rodona*.

⁷⁹ Hi ha un excel·lent estudi sobre el tema, però cronològicament arriba només fins a l'any 1930. POMÉS, Jordi (2000), *La Unió de Rabassaires. Lluís Companys i el republicanisme, el cooperativisme i el sindicalisme pagès a la Catalunya dels anys vint*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

⁸⁰ *Treball*. Valls, 26.9.1936

⁸¹ Arxiu Municipal de Vila-rodona. Actes d'ocupació de finques. Vam tractar el tema en el llibre sobre el cooperativisme.

social. A més, la Col·lectivitat s'apropriava d'altres edificis per a magatzem, per a quadra i granja, per a lloc per a batre i emmagatzemar la palla. Finalment la mateixa Col·lectivitat confiscava la finca de mas Esquerds de 48 hectàrees per cultivar-la i la CNT una finca situada Horta Amunt, de cal Mansió, indicant que no havia interessat a la Col·lectivitat. Els propietaris eren acusats d'haver estat simpatitzants de "l'antic règim", d'haver participat "d'una manera directa al moviment sediciós", de ser "un element facciós", d'haver "tingut concomitància amb el moviment subversiu", i finalment en el cas de Francesc Valentí de ser "un element feixista, com demostrà en els quinze judicis de desauç amb els aparcers, com també essent president d'Acció Ciutadana de la Comarca de Valls".

La força de la UR ens queda demostrada en el fet que pràcticament totes les confiscacions de terres van ser realitzades per aquest sindicat. Tanmateix hem de verificar com entre els signants de l'ocupació de les finques hi ha almenys quatre persones que els trobarem en altra documentació com a membres de la CNT. Això vol dir doble militància o canvi de files. També, tant en la Col·lectivitat com en el Socors Roig, signaven membres de la CNT. Cal recordar que la CNT va estar present a l'Ajuntament fins a les acaballes de la guerra, ocupant-ne en aquells moments l'Alcaldia accidental.

LES DIFICULTATS DEL TEMPS DE GUERRA

PLA D'OBRES CONTRA L'ATUR

A primers de novembre de 1936 es feia palesa la constatació que s'havia entrat en un període carregat de dificultats en molts ordres de la vida. Una qüestió que començava a preocupar era el proveïment alimentari de la població. L'acord adoptat a la casa de la vila donava facultats a la Comissió de Proveïments⁸², per coordinar, executar i ordenar tot el convenient perquè no faltessin els productes alimentaris necessaris.

En aquest mateix període es constatava, també, que hi havia atur, forçat per les circumstàncies de la guerra. Atur que posava en una situació molt crítica a —deien— moltes famílies, a les quals se'ls feia "poc menys que impossible llur existència". Per posar solucions s'acordava que la Comissió de Treball i Obres Públiques⁸³ elaborés un pla d'obres públiques pel qual es donés feina als aturats tot realitzant obres que tenien urgència com ara "l'apariament de camins veïnals, reparació de vies públiques, clavegueram, instal·lació de noves canonades de conducció d'aigua potable, etc., etc." Aquest pla s'havia de finançar amb un crèdit extraordinari i un repartiment veïnal també extraordinari, acollint-se a un decret de la Generalitat del 17 d'agost.⁸⁴

---

⁸² Constituïda per Josep Torredemer Parés, Ramon Camps Montragull i Francesc Buixens Mateu.

⁸³ Estava formada per Joan Torredemer Sanahuja, Joan Figuerola Ribé i Ramon Camps Montragull.

⁸⁴ Acta del 4.11.1936.

El pla d'obres elaborat per la Comissió de Treball i Obres Públiques preveia la realització d'un seguit d'obres que ara veiem detallades amb el seu pressupost.

<i>Obra pressupostada</i>	<i>Pessetes</i>
150 metres de claveguera al carrer d'A. Calderón [Quintana de l'Església]	5.925
Xamfranar els cantons de les cases núms. 9 de la plaça de Galan-Hernández [Plaça Vella] i 19 del carrer d'E. Figueras [Sant Llorenç], propietat d'Antoni Gavalrà Cunillera i Joan Domingo Ballart respectivament	6.875
Construcció d'un safareig a la sèquia de regar al camí de les hortes	1.700
Canviar el canó de l'aigua potable del carrer d'Azcarate [del Pou]	500
Total	15.000

El pla va ser aprovat, així com el repartiment veïnal que era previst posar-lo en cobrament el dia 30 de novembre. Aquest repartiment havia d'afectar els veïns i els propietaris forasters. Es van ingressar 6.450 pessetes i quedaren alguns contribuents per fer efectiva la quota que els havien estipulat, els quals foren advertits que si no ho pagaven es procediria per la via executiva.⁸⁵ L'Ajuntament, fins i tot, va obrir un compte corrent al Banc de Valls per poder cobrar les 500 pessetes de Ramon Galofré Gils⁸⁶, atès que les tenia dipositades en una llibreta d'estalvi en aquesta entitat bancària.⁸⁷ A final d'any el recaptador, Francesc Galofré Guasch, donava comptes. Entre els quals hi havia els del repartiment extraordinari de l'atur forçós. De les 15.900 pessetes que s'havien d'haver recaptat, se n'havien fet efectives 10.105 i, per tant, en quedaven pendents 5.795. El dia 8 de febrer de 1937 es va iniciar una de les obres pressupostades. Es tractava de fer un xamfrà a la casa de Joan Domingo del carrer de Estanislau Figueras (Sant Llorenç). El president de la comissió de treball i obres públiques, Joan Torredemer Sanahuja, era l'encarregat de dirigir-les i era el que havia de portar el control diari dels obrers que hi treballessin, per tal que després els fos retribuït el seu jornal. L'obra va acabar el dia 13 de març i s'hi invertiren 1.145,50 pessetes en jornals i 1.399,25 en materials.

⁸⁵ Acta del 2.12.1936.

⁸⁶ Era del sector de les dretes i havia ocupat diversos càrrecs en el Sindicat Agrícola i Caixa Rural.

⁸⁷ Acta del 30.12.1936.

IMPREVISIONS PRESSUPOSTÀRIES

El 16 de desembre de 1936 l'Ajuntament acordava prorrogar el pressupost vigent per espai d'un trimestre. La previsió pressupostària era difícil de fer ateses les circumstàncies tan variables que es vivien. Ho deixaven escrit d'aquesta manera:⁸⁸

[...] trobant-se aquesta Corporació en l'impossibilitat de fer un càlcul exacte, ni tant sols aproximat de les necessitats que se li puguin presentar durant l'exercici del 1937, davant les circumstàncies actuals, és impossible preveure les atencions imprescindibles a què haurà de fer front, com tampoc es pot preveure el resultat que poden donar les fonts d'ingrés, per la transformació soferta.

Aquesta incertesa en la previsió d'ingressos i despeses, tal vegada, va motivar la creació de la Comissió d'Economia i Serveis Públics que era formada pels regidors Ramon Camps Monragull, Joan Figuerola Ribé i Joan Torredemer Sanahuja.⁸⁹ La prorroga del pressupost es va materialitzar per tot l'any 1937, un cop el primer trimestre s'anava acabant. Amb tot, s'hi van introduir algunes modificacions com ara l'increment del 15% del salari del personal: secretari, agutzil, sereno, conserge de l'escorxador⁹⁰ i conserge del cementiri.⁹¹

ELS REFUGIATS

El 25 de novembre de 1936 el "company Martí",⁹² regidor de l'Ajuntament de Valls i membre del Comitè de Refugiats de l'Alt Camp, va presentar-se a la casa de la vila per exposar:⁹³

Que dels refugiats de guerra que seran enviats tot seguit a aquesta Comarca, en correspondrà a aquest municipi un nombre, entre vells, dones i criatures, de 75 per 100,⁹⁴ els que deuen ésser allotjats convenientment i tenint l'obligació de proporcionar-los-hi els aliments indispensables i de tot el que estiguin mancats per a llur regular o normal existència.

L'Ajuntament va nomenar una comissió formada pels regidors Antoni Comas Robert, Llorenç Robert Badia i Francesc Buixens Mateu, perquè tingués cura d'acollir els refugiats. El dia 8 de desembre de 1936 arribaven a Vila-rodona 121 refugiats.

---

⁸⁸ Acta del 16.12.1936.

⁸⁹ Acta del 9.12.1936.

⁹⁰ Realitzava també la tasca de recaptador d'arbitris i impostos.

⁹¹ Era també l'encarregat del rellotge públic.

⁹² Es tractava d'Emili Martí Robert "Martí de les bicicletes" que en aquells moments era regidor de Valls pel POUM. Per a més informació vegeu *Diccionari biogràfic del moviment obrer als Països Catalans*. Edicions Universitat de Barcelona/Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2000.

⁹³ Acta del dia 25.11.1936.

⁹⁴ No entenem gaire bé aquest percentatge. Si fos sobre la població vila-rodonina suposem que hauria de ser del 75 per 1000. Almenys cal constatar que les xifres de refugiats que vingueren el mes de desembre corresponen a aquest percentatge.

En la sessió del 2 de juny de 1937 l'alcalde informava "que havent tingut notícies que per la Comissaria de la Generalitat de Catalunya a Tarragona, es feien efectives les despeses ocasionades pel manteniment de refugiats en aquestes Comarques, corresponents al mes de febrer" s'hi va presentar, cobrant l'import de 4.969,25 pessetes. Aquests diners es posaven a disposició de la comissió de sanitat i assistència social que setmanalment facilitaria els subsidis corresponents a les famílies refugiades a Vila-rodona.

LA COLLITA DEL BLAT DEL 1938

La collita del blat del 1938 no es presentava bé. Recordem que la del 1937 va ser molt dolenta. Les dificultats en l'adquisició d'adobs era causa d'un rendiment migrat. La mala collita —deien— agreujava l'economia del país. L'Ajuntament havia de fer mans i mànigues, mentals i pràctiques, per atendre les necessitats de la població i alhora les demandes de la guerra. Així ho deien:⁹⁵

[...] als efectes de cercar una solució armonica als interessos de la població productora en general i del poble en particular, com així mateix atendre i supeditar-se a les exigències de la guerra, quals necessitats no poden dessemparar-se i que al ensems obrar així és la demostració del amor que ens guia i ens uneix pel sacrifici que ens ha de portar a la victòria.

Com veiem, el discurs patriòtic començava a fer-se present en les actes. Podem intuir la percepció d'una situació molt complicada per a la república, que es feia palpable arreu. Era una al·locució que intentava dissimular les dosis de desesperança dels més polititzats a favor de la república, aferrant-se a la fórmula del sacrifici per aconseguir la victòria. La proclama camuflava també la realitat quotidiana, d'una població preocupada sobretot per subsistir de la millor manera possible. Calien les arengues per elevar la desmoralització general. Un any enrere no eren necessàries, hi havia encara suficient força per plantejar enfrontaments entre els mateixos republicans. Calien també mesures de coacció per forçar les declaracions forçoses de la producció agrària, amb l'amenaça d'imposar sancions als qui amaguessin part de la collita. Es parlava clarament del racionament, de la necessitat d'obrar "enèrgicament" però també "legalment i humanament". Es parlava d'evitar "abusos en la població dels residents circumstancials", és a dir, en els refugiats. Era un estira i arronsa entre les necessitats de la població i les que venien de fora, davant l'escassetat general del temps de guerra.

Cap a finals de juliol l'alcalde es manifestava satisfet pel compliment que feien els pagesos en la declaració de la producció agrària que, pel temps que estaven, havia de ser del blat i altres cereals.⁹⁶

---

⁹³ Acta del dia 25.11.1936.

⁹⁵ Acta del 11.7.1938.

⁹⁶ Acta del 25.7.1938. "Assabenta la bona marcha dintre del ordre legal en que tots van acudint al Ajuntament donant compte de les mercaderies que recullen i que per secretaria es prenen i s'anoten les dades de les mateixes com dels noms i cognoms de llurs productors."

EL PAPER MONEDA LOCAL

El 10 de febrer de 1937, davant la manca de monedes de plata d'una pesseta que implicava dificultats als comerciants vila-rodonins, l'Ajuntament acordava fer confeccionar unes "fitxes" en nombre de mil, a les quals es donaria el valor d'una pesseta. L'import de les mil pessetes era dipositat a la secció de crèdit del Sindicat Agrícola de Vila-rodon. L'import de confeccionar-les seria assumit pels comerciants.

Hem d'entendre que aquesta mesura hauria estat insuficient. A 21 d'abril es constatava altra vegada la manca de moneda de plata "de valor reduït", que dificultava les transaccions del petit comerç. Aquest problema havia propiciat que:

[...] es portessin a la pràctica una sèrie d'iniciatives particulars. Ens trobem que establiments públics, han establert un paper-moneda especial per tal de facilitar canvi i que d'altra manera els hi hauria estat impossible facilitar-lo. La idea és bona i pràctica, però està mancada de tota serietat i solvència, puix que es presta que persones desaprensives, abusant de la bona fe dels ciutadans, lesionin llurs interessos.

D'altra banda, estimaven que, en aquest tema, no era acceptable la iniciativa individual. Per això s'acordava la impressió de 5.000 bitllets d'una pesseta d'ús vàlid només a Vila-rodon. En el moment de posar-se en circulació havia de ser retirat el paper moneda de particulars. El valor de l'emissió es dipositaria també a la secció de crèdit del Sindicat Agrícola.

El 23 de juny de 1937 s'acordava tornar a crear paper moneda local. En aquest cas es posarien en circulació 500 pessetes en fraccions de 25 cèntims i 500 pessetes més en fraccions de 50 cèntims.

El paper moneda local es devia utilitzar molt i, per tant, es deteriorava. El 3 de setembre de 1937, l'Ajuntament acordava renovar tant les emissions de pesseta, com les de 50 i 25 cèntims. L'Ajuntament posterior sorgit a partir de la sessió del 5 de novembre va ratificar l'acord anterior, que segurament encara no s'havia executat. A més a més, convenia en crear paper moneda en fraccions de cinc i deu cèntims per un valor conjunt de 750 pessetes.⁹⁷

El govern de la Generalitat, el mes d'agost de 1938, va ordenar la retirada de tot el paper moneda que els ajuntaments catalans havien posat en circulació. A Vila-rodon l'Ajuntament ho corroborava invitant els veïns a fer el canvi amb moneda de la república. Amb tot, suposem que a Vila-rodon el paper moneda local va funcionar fins gairebé a les acaballes de la guerra. En la penúltima sessió, la del 21 de desembre de 1938, s'acordava retirar tota la moneda local. Segons s'escrivia, havia estat manat moltes vegades i a més a més estava en molt mal estat. Es donaven vuit dies per passar-la a canviar a la casa de la vila. Al cap d'aquests vuit dies es donava per retirada tota classe de moneda local.⁹⁸ Era l'última anotació al llibre d'actes de l'Ajuntament republicà.

---

⁹⁷ Acta del 15.11.1937.

⁹⁸ Acta del 28.12.1938.

□ Paper moneda emès per l'Ajuntament de Vila-rodona l'any 1937.

DETINGUTS DE LES LLEVES DEL 22-23-24

En la sessió del 5 de setembre de 1938 era llegida una carta firmada per unes veïnes de la vila, en la qual feien constar que tenien els seus marits detinguts, que eren de les lleves 22-23-1924 i que havien estat mobilitzats per a fortificacions. D'entrada, l'alcalde Josep Pié Iglésias manifestava "la seva complaença per la actitud correcta de les veïnes". Tot seguit, demanava als caps de cada grup que es manifestessin sobre la qüestió. En primer lloc, prenia la paraula Joan Miquel Pons en representació del grup de la CNT que opinava d'aquesta manera:⁹⁹

[...] manifesta que la CNT no [h]a de ésser mai obstacle a tot allò que signifiqui reivindicació humana als fins de implantar la justícia social; al efecte mencionat la CNT deplora lo fet succèit als companys movilitzats per fortificacions de les lleves citades i diu que cunsièrant que interpreta lo sentir general dels qui li otorguen la cunfianza i representació i cunsièrant que els inculpatos son ciutadans que en tot moment [h]an donat proves de llurs sacrificis per la causa, fa constar sens cap reserva que veurà amb satisfacció que per part de l'Alcaldia es fassin les gestions encaminades per lograr la llibertat de tots; ilustrant i servant a la justícia qual deures no devem abandonar.

Tant Francesc Buixens de la Unió de Rabassaires com Joan Bricollé d'ERC es van identificar amb les manifestacions de Joan Miquel. Bricollé afegia que calia actuar amb la màxima urgència. A més, els defensava i els exculpava de les acusacions que probablement haurien caigut sobre els detinguts:

[...] que els inculpatos mereixen ésser considerats antifeixistes sense una taca i a que lo que s'els inputa no és de emboscats ni molt menys, dons los dies que estigueren aquí, no estaven amagats, sinó que treballaven a la terra, fins que s'els requerí per marchar i així ho feren.

L'alcalde Josep Pié Iglésias, amb un parlament patriòtic propi del temps i de les circumstàncies, va fer-se seves les paraules dels regidors. Tots els grups li atorgaven un vot de confiança per les gestions que pogués fer per resoldre la situació dels detinguts. Ho rematava fent lloança de les virtuts politicoideològiques vila-rodonines, que, a banda de l'enfervoriment expressiu, resumien la conjuntura i la idiosincràsia de Vila-rodona en les dècades anteriors:

La presidència manifesta: pel bon nom de Vila-rodona, per la tradició lliberal de la vila, pel seu historial republicà i laic de sempre, jo sabré cumplir llur missió, perquè aquet historial de poble lliure i amant de la llibertat, no decaigui ni per un moment aquestes ànsies de redenció social que a tots ens anima com s'esgoterien en part, amb una comdemna dels homes que ens ocupa, que avui, com a treballadors de la terra, i per lo tant curtits amb treballs per lo que estant destinats, poden ésser un puntal ferm de la guerra i de la república.

---

⁹⁹ Acta del 5.9.1938.

die von der Kirche (Kommunion, Beichte etc.) nicht ausgeschlossen, von der Integration in einen der sogenannten "Laienverbände" (z.B. Katholischer Arbeiterbund) oder in die Gewerkschaften (Katholische Arbeitervereine) ausgeschlossen sind.

Soldat català

THE LATEST RESEARCH HAS INDICATED THAT 100 million people in the United States are at risk of becoming ill or dying from a heart attack or stroke. The American Heart Association estimates that 10 million people in the United States are at risk of becoming ill or dying from a heart attack or stroke. The American Heart Association estimates that 10 million people in the United States are at risk of becoming ill or dying from a heart attack or stroke.

For anyone who has ever experienced the frustration of not being able to find the right words to express their thoughts, this book is a must-read. It is a comprehensive guide to the art of writing, covering everything from grammar and punctuation to style and voice. The author provides clear, concise explanations of each concept, making it easy for anyone to understand and apply. This book is a valuable resource for anyone who wants to improve their writing skills and communicate more effectively.

PLATE 10 LITHOGRAPH BY J. H. WILSON, FOR THE
BUREAU OF MINES, U.S. DEPARTMENT OF THE INTERIOR.
REPRODUCED FROM THE REPORT OF THE COMMISSIONER OF
THE BUREAU OF MINES, U.S. DEPARTMENT OF THE INTERIOR.

THE NEW YORK AND NEW JERSEY STATE BAR ASSOCIATION, INC. is a non-profit corporation organized for the purpose of promoting the interests of the legal profession and the public. It is composed of all members of the New York and New Jersey State Bars, and is organized for the purpose of promoting the interests of the legal profession and the public. It is organized for the purpose of promoting the interests of the legal profession and the public.

THE JOURNAL OF THE AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION
PUBLISHED WEEKLY
535 N. Dearborn Ave., Chicago, Ill. 60610
Subscription price: \$5.00 per year in advance.
Single copies: 15¢.
Second-class postage paid at Chicago, Ill., and at additional mailing offices.
Postmaster: Send address changes in this journal to THE JOURNAL OF THE AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION, 535 N. Dearborn Ave., Chicago, Ill. 60610.

1. The author has no financial interest in any of the products or services mentioned in this article.

[illegible]

THESE RESULTS WERE OBTAINED BY THE FOLLOWING PROCEDURE: A GROUP OF 100 SUBJECTS WAS DIVIDED INTO TWO GROUPS OF 50 EACH. THE FIRST GROUP WAS INSTRUCTED TO READ THE MATERIAL AND TO WRITE DOWN THE MAIN POINTS OF EACH PAGE. THE SECOND GROUP WAS INSTRUCTED TO READ THE MATERIAL AND TO WRITE DOWN THE MAIN POINTS OF EACH PAGE. THE RESULTS OF THE TWO GROUPS WERE COMPARED AND THE DIFFERENCES WERE NOTED.

[illegible]

¡SALVEM CATALUNYA!

En aquesta batalla decisiva es decideix la sort de la nostra terra.

*Fanfarrones
Italianos!*

Francisco, Rafael,
 transformados de músicos,
 jueces, soldados, truhá-
 nes, ministros de fechos,
 con raras de monedas
 y pomeños de faldas
 expuestas indomas
 y torcidas guindas
 a España, la china y cuba
 de guerra, la luna,
 el viento, el agua,
 en un día de calor de Plaza,
 guiso que con el viento
 se confundía con el sol,
 y luego el viento de la
 luna (mucho) hermosa,
 cuando el viento a los ojos

gestão estratégica do Estado
de São Paulo, visando
à melhoria da qualidade
dos serviços, a eficiência
e a transparência,
a fim de garantir a
credibilidade e a
confiança da população
na administração pública.

[illegible]

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523</

PUERTA A LAS FÁBRICAS

A confidential informant and confidential source was contacted and advised that the informant had information regarding the activities of the informant's source. The informant advised that the source had information regarding the activities of the informant's source. The informant advised that the source had information regarding the activities of the informant's source.

Abstract

[illegible]

the 1990s, the number of people in the United States who are obese has increased by 50 percent. In 1990, 15 percent of the population was obese, and by 2000, that number had risen to 23 percent. The increase in obesity is a major public health concern because it is a leading cause of heart disease, diabetes, and other chronic conditions. The Centers for Disease Control and Prevention (CDC) estimates that obesity costs the United States \$117 billion each year in medical costs and lost productivity. The CDC also reports that obesity is the leading cause of death in the United States, with more than 300,000 people dying each year from complications related to obesity.

1. **THEORY** The theory of the present study is based on the assumption that the use of a computer in the classroom can be a powerful tool for learning. The theory is based on the idea that the use of a computer can help students to learn more effectively and efficiently. The theory is based on the idea that the use of a computer can help students to learn more effectively and efficiently. The theory is based on the idea that the use of a computer can help students to learn more effectively and efficiently.

THESE RESULTS ARE IN ACCORD WITH THEORETICAL PREDICTIONS OF THE EFFECT OF THE POLARIZATION OF THE INCIDENT LIGHT ON THE POLARIZATION OF THE REFLECTED LIGHT. THE POLARIZATION OF THE REFLECTED LIGHT IS IN THE SAME DIRECTION AS THE POLARIZATION OF THE INCIDENT LIGHT. THE POLARIZATION OF THE REFLECTED LIGHT IS IN THE SAME DIRECTION AS THE POLARIZATION OF THE INCIDENT LIGHT.

Table 1

As shown in previous research, people are more likely to judge that a stimulus is more similar to a target stimulus if the target stimulus is more similar to the target stimulus. This is because the target stimulus is more similar to the target stimulus than the target stimulus is to the target stimulus.

[illegible]

© 2000 Blackwell Science Ltd
Journal of Internal Medicine 247: 105–112

ALL THERMAL STABILIZATION
AND 100% STRENGTH

1000

❑ La guerra a finals de 1938, malgrat les arengues a resistir, ja estava sentenciada. L'any 1939, l'Ajuntament ja no va celebrar cap sessió.

LA COMPLICACIÓ DEL SUBMINISTRAMENT ALIMENTARI

El juliol de 1938 es parlava del racionament alimentari, de com encarrilar la qüestió. L'opinió majoritària era d'obrar dins de l'ordre legal, tot i que l'alcalde hi posava un toc d'humanitat. A primer d'agost el regidor Pelegrí Domingo preguntava sobre unes existències d'arròs i bacallà a proveïments. La resposta de l'alcalde el complagué. El 8 d'agost de 1938 es plantejava el tema del subministrament de pa a la població. Fins aleshores, encara que amb migradesa, s'havia pogut anar disposant, gràcies —deien— al govern de la Generalitat “per mitjà dels seus òrgans representatius oficials de la ciutat de Valls”. Però aquell mateix dia els havia negat la farina que ordinàriament donaven al·legant que Vilardona disposava de prou blat per a l'abastament de la població. S'acordà que una comissió es desplaçés a Tarragona per plantejar el greu problema al comissari delegat de la Generalitat i per cercar una solució.

Les hortes havien de generar un suport alimentari important i imprescindible. L'ús incorrecte de l'aigua del rec va motivar una comunicació del president del Sindicat de Regants a l'Ajuntament, el qual va convenir en retirar les targetes de racionament de tots els que no acatessin les disposicions del Sindicat de Regants. La mateixa amenaça de retirar la targeta de racionament es va dirigir contra els autors de robatoris que fossin enxampats. El fet era que a finals d'agost es donava constància d'un seguit de furts que es produïen al camp, fins i tot en fruits encara verds. Senyal evident que alguns es buscaven la vida com fos.

El 9 de novembre es plantejava un altre cas. El veí Tòfol Vives Sendra explicava que un tinent de l'exèrcit que residia a Rodonyà havia anat a la seva masia i li havia fet vendre onze gallines a nou pessetes cada una dient-li que eren per muntar una granja. Com que l'afirmació del militar podia ser certa o no, s'acordava investigar-ho. Com a mesura preventiva es disposava que tota petició de “personal subaltern de guerra” demanant objectes havia de ser avalada per l'autoritat superior de l'exèrcit a la qual pertanyés el peticionari.

A finals de novembre s'havia rebut una exigua quantitat de llet condensada, arròs i sucre, que, repartida entre la població, no donaria sinó uns quants grans per cap. Per això, s'acordava que es repartiria pels malalts i casos de necessitat.

DECRETS DE LA GENERALITAT

Durant el període de guerra la Generalitat promulgà decrets i ordres que afectaven els ajuntaments. Volien regular diversos aspectes que la nova situació política i social deixava en manca de legislació. Algunes d'aquestes ordres comportaven la creació de comissions municipals. Al nostre entendre, i vista la documentació, no creiem que fossin gaire actives. Algunes no passaren de la protocol·lària constitució. Tanmateix, en deixem constància d'unes quantes.

COMISSIÓ DE LA PROPIETAT URBANA

A conseqüència de l'ordre de la Conselleria de Finances de la Generalitat del 22 de març de 1937, en la qual establia un règim provisional d'administració de la propietat urbana es creava una comissió que havia d'estar formada per un president i sis vocals. Dues tercers parts de la comissió havien de formar-la regidors, completada amb persones alienes a la corporació municipal. La comissió va quedar constituïda de la següent manera:

President	Joan Torredemer Sanahuja	Regidor
Vocal	Ramon Camps Montragull	Regidor
Vocal	Antoni Comas Robert	Regidor
Vocal	Josep Domingo Ferrando	Regidor
Vocal	Joan Torredemer Bofarull	Regidor
Vocal	Ramon Robert Montragull	Aliena a la corporació
Vocal	Francesc Pié Ferran	Aliena a la corporació

Constava que hi havia a Vila-rodona un cens superior als 100 llogaters.¹⁰⁰ En la següent sessió es va modificar aquesta comissió amb motiu d'una petita remodelació del govern municipal arran de la substitució d'un regidor de l'UGT. Ramon Camps i Joan Torredemer Bofarull, regidors tots dos, eren substituïts pel també regidor Joan Figuerola Ribé i per Joan Bellmunt Andreu que no ho era.

Un primer tema que s'adreçà a aquesta comissió vingué de part de la junta de la secció cooperativa de consum del Sindicat Agrícola de Vila-rodona. El seu president, Abelard Andreu¹⁰¹ manifestava per escrit que la secció necessitava "un forn de pa per bastir les necessitats dels seus associats" i que havent-n'hi alguns que estaven sense funcionament, demanaven el que estava instal·lat a la casa d'Andreu Domingo Massó. Ho deixaven en mans de l'Ajuntament tenint present el recent decret de lloguers, amb el benentès que pagarien el lloguer que s'estipulés. L'Ajuntament acordà passar la petició a la comissió de la propietat urbana un cop estès constituïda.¹⁰²

¹⁰⁰ Acta del 28.4.1937.

¹⁰¹ Andreu Coch, Abelard, pagès i cooperativista (Vila-rodona 1903-1953). Participà al Sindicat Agrícola en diverses tongades, essent vocal de la secció de crèdit, del 1929 al 1932, i secretari d'aquesta secció el 1932-33 i de la secció de compres el 1937. Signà per ordre del declarant Anton Vives Mesegué, el setembre del 1936, l'ocupació efectuada pel Comitè Antifeixista de Vila-rodona de la farmàcia de la població, propietat de Josep M. Ferrer Ferrer, i de les botigues de gra i de roba de Josep Rovira Ferré. El maig de 1937 era el president de la secció Cooperativa de Consum del Sindicat Agrícola de la vila, i en ús del càrrec demanà al consistori de guerra que se'ls llogués un forn de pa per cobrir la demanda que tenien dels seus associats.

¹⁰² Acta del 26.5.1937

Pel que sembla, aquesta comissió no va fer altra cosa que constituir-se. Així ho afirmaven el 6 de desembre de 1937. En aquell moment gairebé tots els llocs restaven vacants. Per tant, es va designar de nou la comissió quedant formada de la següent manera:

Alfons Mateu Calbet	Regidor
Jaon Bricollé Recasens	Regidor
Pelegrí Domingo Domingo	Regidor
Enric Guinovart Baiges	Regidor
Ramon Camps Montragull	Regidor
Pere Robert Montragull	Aliena a la corporació
Valentí Marlès Robert	Aliena a la corporació

COMISSIÓ DEL REPARTIMENT DE RÚSTICA

El 14 de maig de 1937, el conseller de Finances de la Generalitat disposava una ordre relativa a la constitució de comissions pericials encarregades de la formació del repartiment de rústica per a l'any 1937. Arran d'aquesta ordre es constituí la comissió encarregada del repartiment del terme de Vila-rodona.¹⁰³ La formaven, com a president, l'alcalde Ramon Camps Montragull i com a vocals —valorats pels coneixements pràctics que en tenien— els ciutadans Josep Toldrà Guinovart, Joan Mercadé Andreu, Joan Fàbregas Güell i Jacint Casabona Solé.¹⁰⁴

CONSELL DIRECTIU DE LA CAIXA IMMOBILIÀRIA

Un altre decret publicat al DOGC, el dia 18 de juny de 1937, va comportar el nomenament d'una altra comissió municipal. En aquest cas el tema anava de la municipalització de les finques urbanes, havent-se de constituir "la Caixa Immobiliària" que havia de regir-se per un consell directiu. En el cas de Vila-rodona havia d'estar format per 6 membres, una tercera part dels quals havien de correspondre al consistori i les altres dues terceres parts a les centrals sindicals —CNT i UGT— proporcionalment en referència al nombre d'afiliats. A més, hi havia la presidència que havia de ser exercida per l'alcalde o persona delegada. L'Ajuntament, el dia 23 de juny de 1937 va designar l'alcalde Ramon Camps per a presidir el consell i els regidors Joan Torredemer Sanahuja i Joan Ribé Benet

---

¹⁰³ Acta del 26.5.1937

¹⁰⁴ Casabona Solé, Jacint, "Cintu Massió", pagès i cooperativista (Vila-rodona 1895-1981). En el període de 1934-36 va ser vocal de la secció d'adobs i diverses matèries del Sindicat Agrícola de la vila. El juliol de 1937 el consistori el nomenà vocal per la comissió pericial encarregada de la formació del repartiment de rústica, ratificat el desembre del mateix any. El mateix desembre va ser escollit vocal de la nova junta directiva de la col·lectivitat agrícola per a la collita que tot just començava.

per a formar-ne part. Al mateix temps l'alcalde demanaria a les centrals sindicals que procedissin al nomenament dels seus representants.

20 DE GENER DE 1939. FINAL I INICI

El 19 de gener arribaven a Vila-rodona les tropes dites nacionals, les franquistes. Per Vila-rodona hi passà el cos de l'exèrcit de Navarra comandat pel tinent Tomás Garicano Goñi.¹⁰⁵ Va ser aquest personatge el que va donar possessió a la comissió gestora que iniciava l'etapa franquista a l'Ajuntament de Vila-rodona. Van ser nomenats les següents persones, de les quals en veiem els càrrecs que tingueren en anteriors ajuntaments:

Nom	Càrrec	Càrrecs anteriors a l'Ajuntament
Pelegrí Galofré Soler	Alcalde	Regidor 1.4.1920 - 2.10.1923 Regidor 26.2.1930 - 14.4.1931 Regidor 1.2.1934 - 11.10.1934 Comissió gestora 11.10.1934 Regidor 11.5.1935 - 22.7.1936
Paulí Vidal Grogués	Regidor	Regidor 22.3.1927 - 14.4.1931 Regidor 11.5.1935 - 17.2.1937
Francesc Calvet Torredemer	Regidor	Regidor 23.4.1924 - 22.3.1927
Josep Llorc Calvet	Regidor	Comissió gestora 11.10.1934
Josep Grogués Miquel	Regidor	Regidor 11.5.1935 - 17.2.1936
Josep M. Porta Massana	Secretari	

Aquestes persones havien format part de l'Ajuntament en diferents anys, representant partits, coalicions o grups de tendències dretanes. Ho havien estat en períodes poc o gens democràtics, quan per designació havien ocupat el poder local i també elegits democràticament, formant part de la minoria de dretes.

L'acta de constitució provisional de la comissió gestora, era un full imprès on només calia apuntar les quatre dades particulars de cada població. En lletra impresa hi anava el jurament que signaven els regidors:

Juran por su honor desempeñar fielmente sus respectivas funciones con celo, austeridad y energía, inspirándose en las normas de la España nacional y del Generalísimo Franco, nuestro glorioso Caudillo, realizando su cometido con la máxima rapidez que la acertada resolución de cada caso exija, en unión de las demás personas a quienes esta Autoridad militar, designará, si lo estima conveniente, para ocupar otros puestos que faciliten el más próximo restablecimiento de la vida civil en este municipio.

¹⁰⁵ Garicano Goñi va ser ministre de la governació entre el 1969 i el 1973. Abans havia estat governador civil de Barcelona.

☐ La victòria de Franco comportà el retorn a la Casa de la Vila de persones de reconeguda trajectòria dretana.